

"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzetdir

№ 154 (7080)

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva Heydər Əliyev Fondunun uşaqlar üçün təşkil etdiyi sənlikdə iştirak edib

4

Orta dəhliz üzərindəki mövqelərin gücləndirilməsində QARŞILIQLI MARAQLAR

2

Özəkistanda rəsmi səfərdə olan Azərbaycanın dövlət başçısı cənab İlham Əliyevə həmin ölkədə iltifatlı münasibətin ali dərəcədə olması, şəhərin bütün küçə və prospektlərinin məhz Özbəkistanın və Azərbaycanın milli bayraqları ilə bəzədilməsi, prospektlərdəki elektron tablolarla hər iki ölkə liderlərinin, Şavkat Mirziyoyevlə İlham Əliyevin qoşa şəkillərinin olması əlbəttə ki, diqqətdən yayınmaz və heç bütün dünya ictimaiyyətinin diqqətindən də yayınmadı.

Fransa müstəmləkələri "mersi, Baku" deyir

Paris itkiləri hesablayır

4

YAP Mərkəzi Aparatında müşavirə keçirilib

3

SÜLH ÇAĞIRIŞI

15

Azərbaycan minalardan əziyyət çəkən ölkədir

7

Piyada keçidinə və işıqfora nifrət edənlərin ölkəsi

15

Qlobal demonkratiya: "Telegram"a qarşı hüquqi terror

13

Orta dəhliz üzərindəki mövqelərin gücləndirilməsində QARŞILIQLI MARAQLAR

deyil. Ona görə də bu, iş adamlarımızı birlikdə işləməyə və o cümlədən, birgə investisiya qoymağa sövq edən ən vacib amillərdən biridir”, deyərək bəyan edən dövlət başçımız cənab İlham Əliyev biznes strukturlarının siyasi konyunkturaya çox həssas reaksiya verdiyini də diqqətə çatdırıb. Həqiqətən də hər iki ölkənin biznesmenləri üçün iki qardaş ölkə, Azərbaycan və Özbəkistan arasındakı yüksək səviyyədə olan münasibətlərdən, müttəfiqlikdən, eyni zamanda Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevlə Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyevin şəxsi dostluğundan daha etibarlı uğur zəmanəti ola bilməz.

Strateji tərəfdaşlıq ABŞ və Çin-Rusiya cəbhəsinə qarşı daha güclü mövqə sərgiləmək, bu cəbhələri əməkdaşlığa sövq etmək baxımından əvəzsizdir

ölkələrinin strateji tərəfdaşlığı inkişaf etdirməsinin bir neçə istiqamətdə əhəmiyyətinin olduğu qəbul edilməkdədir. İlk öncə onu diqqətə çatdırmaq yerinə düşərdi ki, sözügedən həmin tərəfdaşlıq ABŞ və Çin-Rusiya cəbhəsinə qarşı daha güclü mövqə sərgiləmək, bu cəbhələri əməkdaşlığa sövq etmək baxımından əvəzsizdir. Unutmaq lazım deyil ki, bu tərəfdaşlıq həm təzyiqlə dalgasını zəiflədəcək, həm də bu marşrut üzərindəki ölkələrinin dəstəyini qazanmaq uğrunda rəqabəti daha da artıracaq. Məhz elə bu səbəbdən də əbəs yerə deyil ki, Orta dəhliz üzərində iki önəmli oyunçu olan Azərbaycan və Özbəkistan bir-birini qarşılıqlı tranzit ölkə olaraq görürlər. Çünki, heç kim üçün sirr deyil ki, Özbəkistan Azərbaycan vasitəsilə Avropaya çıxışı təmin etmək istəyir, Azərbaycan isə Özbəkistan vasitəsilə Çin və Cənubi Asiya bazarına çıxış əldə edir. Bəli,

Özbəkistanda rəsmi səfərdə olan Azərbaycanın dövlət başçısı cənab İlham Əliyevə həmin ölkədə iltifatlı münasibətin ali dərəcədə olması, şəhərin bütün küçə və prospektlərinin məhz Özbəkistanın və Azərbaycanın milli bayraqları ilə bəzədilməsi, prospektlərdəki elektron tablolarla hər iki ölkə liderlərinin, Şavkat Mirziyoyevlə İlham Əliyevin qoşa şəkillərinin olması əlbəttə ki, diqqətdən yayınma bilməz və heç bütün dünya ictimaiyyətinin diqqətindən də yayınmadı.

Ölkələrimiz, eləcə də ölkə rəhbərlərimiz arasında qarşılıqlı münasibətlərin ən yüksək səviyyədə olduğuna bütün dünya bir daha əmin oldu. Sözsüz ki, belə yüksək dərəcədə olan münasibətlər ilk növbədə, Azərbaycan-Özbəkistan dostluğundan, ölkələrimiz arasındakı etibarlı əlaqələrin, eləcə də əməkdaşlıqların, hətta müttəfiqliyin, həmçinin qarşılıqlı münasibətlərinin gələcək perspektivindən xəbər verir.

İki qardaş xalq, iki müstəqil, güclü, suveren, nüfuzlu dövlət rəsmi müttəfiq oldular

Son iki ildə dövlət başçımızın Özbəkistanda beş dəfə səfərdə olması ölkələrimiz arasındakı yüksək səviyyədə olan etibarlı münasibətlərin, dostluğun, qarşılıqlı müttəfiqliyin təsdiqidir. İki ölkə arasında imzalanan müttəfiqlik münasibətləri haqqında müqavilə də məhz iki ölkənin imzalaya biləcəyi ən yüksək beynəlxalq sənəddir. “Bu, çox mühüm xarici siyasət addımıdır və gələcək illərdə bizim münasibətlərimizi, həmçinin bir çox hallarda regional siyasəti müəyyən edəcək”, deyərək bildirdi. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin də qeyd etdiyi kimi, bu sənədi imzalamaqla iki qardaş xalq, iki müstəqil, güclü, suveren, nüfuzlu dövlət rəsmi müttəfiq oldular. Azərbaycanın Cənubi Qafqazda, Özbəkistanın isə Mərkəzi Asiyada lider dövlət olmasını nəzərə alsaq, cəsarətlə deyə bilərik ki, güclərin birləşdirilməsi-

nin nəticəsində bu gün Mərkəzi Asiya, Cənubi Qafqaz, Xəzər regionları vahid geosiyasi regiona çevrilir. Təbii ki, bu vahid geosiyasi regionda da bütün müsbət proseslərin Azərbaycanla Özbəkistan arasında səmərəli əməkdaşlıqdan asılı olduğu zərər qədər də şübhə doğurmur.

İki qardaş ölkənin müttəfiqliyindən və Prezidentlərin dostluq münasibətlərindən daha etibarlı uğur zəmanəti ola bilməz

Özbək xalqının hər zaman Azərbaycan xalqına qardaş dəstəyi verdiyinin dəfələrlə şahidi olmuşuq. Unutmaq olmaz ki, özbək xalqı istər ərazilərimizin işğaldan saxlanıldığı dövrdə, istərsə də ikinci Qarabağ müharibəsi zamanında xalqımıza dəstək verib. Ərazilərimizin 30 illik işğalı zamanı Özbəkistanın Ermənistanla diplomatik münasibətlərinin olmaması, həmin illər ərzində qardaş ölkənin Ermənistanla səfərlərini açmaması, eləcə də Ermənistanın da Daşkənddə səfərlərini açmamasına icazə verilməməsi özü də dəstəyin isbatıdır. Xüsusilə qeyd etmək yerinə düşərdi ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərimizin bərpasında kömək edən ilk ölkə məhz Özbəkistan olub. Məhz Özbəkistanın sərmayəsi ilə Xankəndində tikilən fabrikinin tikintisi, ərazilərimizin bərpasına kömək olmaqla yanaşı, minlərlə qədr yeni iş yerinin açılması

deməkdir. Ötən il avqustun 23-də işğaldan azad edilən Füzuli rayonunda Mirzə Uluqbəy adına 960 şagird üçün nəzərdə tutulan və iki qardaş ölkə arasında münasibətlərin rəmzi kimi diqqəti cəlb edən, özbək qardaşlarımızın gözəl münasibətlərinin simvoluna çevrilən, həmçinin Şavkat Miromonoviçin Özbəkistanda həyata keçirdiyi standartlara uyğun məktəbin açılışı deyilənəri təsdiq edir və qardaş ölkənin məhz ərazilərimizin bərpasında iştirakının bariz nümunəsi sayılır.

Daşkənddə keçirilən biznes-forumda 20 istiqamət üzrə irəli sürülmüş yeni təşəbbüslərin olması gələcəyə nikbin baxmaq üçün əsas verir. Çünki həmin təşəbbüslərin məhz əməkdaşlıq əlaqələrini daha da zəngin edəcəyi zərər qədər də şübhə doğurmur. Hətta onu deməyə əsas verir ki, irəliyə baxmaq üçün, inkişafa əmin olmaq üçün kifayət qədər imkan, şərait və zəmin vardır. “İndi Özbəkistanla Azərbaycan arasında mövcud olan ən yaxşı siyasi konyunktur heç bir yerdə mövcud

Sözsüz ki, dövlət başçımızın qardaş ölkəyə səfəri heç də təsadüfi sayıla bilməz və xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyi də zərər qədər şübhə doğurmur. Xüsusilə vurğulamaq yerinə düşərdi ki, Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin Özbəkistana səfəri iki qardaş ölkə arasındakı strateji tərəfdaşlığı və dərin inteqrasiyanı genişləndirməklə yanaşı, geosiyasi proseslər və bu proseslərin regiona təsirlərindən, xüsusilə nəqliyyat dəhlizlərindəki mübarizədən də qaynaqlanır. Nəzərdən qaynarmaq lazım deyil ki, ABŞ, eləcə də Çin-Rusiya cəbhəsinin Orta dəhlizə nəzarət uğrunda qarşıdurmasının kəskinləşdiyi bir dövrdə dəhliz üzərindəki ölkələr çətin seçimlər qarşısında qaldılar və rəsmi Bakının həyata keçirdiyi siyasət Orta dəhlizdə Azərbaycanın və marşrut üzərindəki ölkələrin strateji əməkdaşlığına nail olaraq, geosiyasi cəbhələrin təzyiqləri qarşısında mövqelərin güclənməsinə hesablanıb. Azərbaycan və Mərkəzi Asiya

Özbəkistan malları dəniz yolu ilə Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanına gətirilir və buradan bazarla çıxarılır. Diqqətə çatdırmaq ki, tək cəmi il ərzində Özbəkistandan 1 milyon tondan çox yükün Azərbaycan vasitəsilə daşınacağı proqnozlaşdırılır. Hətta tərəflər yükdaşıma qabiliyyətini ildə 5 milyon tona çatdırmağı planlaşdırırlar və Özbəkistanın bu məqsədlə Bakı limanında anbar da inşa etmək niyyətində olması bu baxımdan heç də təsadüfi sayılmır. Azərbaycan tərəfi də öz növbəsində Özbəkistan vasitəsilə Çin və Cənubi Asiya bazarına çıxış məqsədi ilə Çin-Qırğızıstan-Özbəkistan demir yolu xəttinin Xəzər dənizinə qədər uzadılmasını planlaşdırır. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, iki qardaş ölkənin qarşılıqlı maraqları var və bu maraqlar da Azərbaycan və Özbəkistanın Orta dəhliz üzərindəki mövqelərinin gücləndirilməsinə əsas verir.

İnam Hacıyev

Pakistan mətbuatı Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərliyi altında həyata keçirilən humanitar layihələrdən yazıb

Heydar Aliyev foundation enhances welfare in Pakistan

One of the notable initiatives by the Heydar Aliyev Foundation in Pakistan was the vaccination campaign against the hepatitis B virus in Khyber-Pakhtunkhwa and Punjab provinces.

ISLAMABAD: The Heydar Aliyev Foundation, under the leadership of Azerbaijan's First Lady the Excellency Mrs. Mehriban Aliyeva, has made significant contributions to the welfare and development of communities in need, not only in Azerbaijan but also in various friendly countries, including Pakistan. Through a wide range of projects and charity programs, the foundation has played a crucial role in enhancing healthcare, education, and social services in Pakistan, thereby strengthening the bond between the two friendly nations. One of the notable initiatives by the Heydar Aliyev Foundation in Pakistan was the vaccination campaign against the hepatitis B virus in Khyber-Pakhtunkhwa and Punjab provinces.

Pakistan In The World

Pakistanın daha bir geniş oxucu kütləsinə malik olan "Herald Star" nəşrinə dərc olunan məqalədə diqqətə çatdırılıb ki, Heydər Əliyev Fondunun Pakistandakı tibb müəssisələrinə, məsələn, açıq ürək əməliyyatlarının aparıldığı İslamabaddakı Kulsum Xəstəxanasına göstərdiyi dəstək çoxsaylı insanları həyatını xilas edib və keyfiyyətli səhiyyə xidmətlərinə çıxışı yaxşılaşdırıb. Qəzet vurğulayıb: "Müasir qanqöcürmə avadanlığı ilə təchiz olunmuş təcili tibbi yardım məşininin Həmzə Xeyriyyə Fonduna bağışlanması Fondun regionda təcili tibbi yardım xidmətlərinin və qanqöcürmə imkanlarının genişləndirilməsi istiqamətində səylərini vurğulayıb".

xəbər portallarında Heydər Əliyev Fondunun humanitar səylərinin Pakistandakı müxtəlif sosial rifah institutlarını, o cümlədən əlillər üçün uşaq evləri və mərkəzlərini əhatə etdiyi qeyd olunur. Portalların dərc etdiyi məqalədə deyilir: "Pakistanın Beyt-ul-Maal Anemiya Mərkəzinin təmiri və avadanlıqla təchiz edilməsi üçün maliyyə yardımını göstərən, eləcə də Lahordakı "Edhi Homes" uşaq evində tədbirlər təşkil edən Fond, eyni zamanda, əhalinin həssas təbəqəsinə dəstək vermək və sosial inklüzivliyi təşviq etmək öhdəliyini nümayiş etdirib".

Pakistanın aparıcı kütləvi informasiya vasitələri Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondunun qardaş ölkədə çoxşaxəli humanitar fəaliyyətindən bəhs edən məqalələr dərc edib.

Pakistanın nüfuzlu "İslamabad Post" qəzetinin birinci səhifəsində baş məqalə kimi dərc olunmuş "Heydər Əliyev Fondunun Pakistanda humanitar izləri" sərəlvhəli məqalədə qeyd olunub: "Heydər Əliyev Fondu Azərbaycanın birinci xanımı, Zati-aliləri Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərliyi ilə təkcə Azərbaycanda deyil, müxtəlif dost ölkələrdə, o cümlədən qardaş Pakistanda ehtiyacı olan icmaların rifahına və inkişafına mühüm töhfələr verib. Fond genişspektrli layihələr və xeyriyyə proqramları vasitəsilə Pakistanda səhiyyə, təhsil və sosial xidmətlərin təkmilləşdirilməsində mühüm rol oynayıb, bununla da iki qardaş xalq arasında əlaqələri gücləndirib".

"Pakistan in the World" və "PakeConet" nəşrləri də Azərbaycanın birinci xanımının rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondunun Pakistanda həyata keçirdiyi təhsil və səhiyyə layihələrindən yazıb. Məqalədə qeyd olunub: "Təhsil Heydər Əliyev Fondunun Pakistandakı təşəbbüslərinin diqqət mərkəzində olub. 2007-ci ildə Pakistandakı zəlzələdən sonra Müzəffərabadda qızlar üçün Rara Liseyinin tikintisi kimi layihələr uşaqlara daha yaxşı tədris mühiti və təhsil imkanları təmin edib. Bundan əlavə, Fondun İslamabaddakı Talassemiya Mərkəzinə, həmçinin paytaxtdakı Əl-Fərabî adına Fiziki Qüsurlu Uşaqlar üçün Xüsusi Təhsil Mərkəzinə göstərdiyi dəstək xüsusi qaçğıya ehtiyacı olan şəxslərin həyatına müsbət təsir göstərib".

Məqalələrdə diqqətə çatdırılıb ki, Heydər Əliyev Fondunun Pakistanda səhiyyə, təhsil, infrastrukturun inkişafı və sosial rifahı əhatə edən geniş humanitar fəaliyyəti sayəsində hesabsız fərdlərin və icmaların həyatına dərin təsir göstərib. Fond ehtiyacı olan insanlara xidmət etmək üçün böyük fədakarlıq göstərərək, həm də qardaş Azərbaycanda da Pakistan arasında əlaqələri daha da möhkəmləndirib.

Məqalənin müəllifi qeyd edib ki, Heydər Əliyev Fondunun Pakistandakı diqqətəlayiq təşəbbüslərindən biri əhalinin sağlamlığını yaxşılaşdırmaq və yoluxucu xəstəliklərin yayılmasının qarşısını almaq məqsədi daşıyan Hayber-Paxtunxva və Pəncab əyalətlərində hepatit B virusuna qarşı peyvənd kampaniyası olub. Bundan əlavə, Fond xüsusi ehtiyacı olan və məhdud fiziki imkanlı şəxslərə dəstək olmaq öhdəliyini nümayiş etdirərək, Peşəvərdə "Ökber Baxım" Serebral İflic İnstitutunda pulsuz müayinə təşkil edib.

Məqalədə vurğulanıb ki, Heydər Əliyev Fondu səhiyyə və təhsillə yanaşı, Pakistanda infrastrukturun inkişafına da mühüm töhfələr verib. Dərə İsmayıl Xan bölgəsində Heydər Əliyev adına Su Təchizatı Sistemini tikintisi elektrik infrastrukturunu təkmilləşdirməklə yanaşı, yerli icmaların təmir suya və etibarlı elektrik enerjisinə çıxışını yaxşılaşdırıb, bununla da insanların həyat keyfiyyətini artırıb. "DailyIttehad", "World News", "Diplomatic News Agency"

"The Gulf Observer", "The Europe Today" informasiya portalları Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərliyi ilə Pakistanda həyata keçirilən layihələrdən bəhs edərək yazıb: "Qeyd edək ki, Heydər Əliyev Fondunun Pakistanda nümunəvi işləri diqqətdən kənar qalmayıb, onun rəhbəri cəmiyyətə verdiyi görkəmli töhfələrə görə təqdir və rəğbət qazanıb. Mehriban xanım Əliyevanın "Şəhid Benazir Bhutto Qadın Mükəmməliyi Mükafatı – 2013"ə layiq görülməsi onun humanitar işlərə böyük sadiqliyinin göstəricisidir. Daha sonra, 2015-ci ildə Azərbaycan ilə Pakistan arasında əlaqələrin möhkəmləndirilməsində göstərdiyi müstəsna səylərə görə Fondun rəhbəri Pakistanın dövlət mükafatı olan nüfuzlu "Hilal-e-Pakistan" ordeni ilə təltif edilib. Bu mötəbər mükafatı alan ilk birinci xanım olan Zati-aliləri Mehriban xanım Əliyeva beynəlxalq əməkdaşlığın və xoşməramliliğin gücləndirilməsi istiqamətində fədakar səylərini davam etdirir".

YAP Mərkəzi Aparatında müşavirə keçirilib

Avqustun 26-da Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) Mərkəzi Aparatında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinə 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş növbədənkenar seçkilərlə əlaqədar YAP-ın Tədbirlər Planına uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının bütün seçki dairələrində səsvermə günü müşahidə aparacaq şəxslərin təlimatlandırılması məqsədilə müşavirə keçirilib.

Seçki prosesində müşahidəçilik institutunun rolu və əhəmiyyəti, müşahidə aparılması qaydaları, müşahidəçilərin hüquq və vəzifələri barədə ətraflı izahat və məlumat verilib. Daha sonra iştirakçıları maraqlandıran suallar cavablandırılıb, müvafiq tapşırıq və tövsiyələr diqqətə çatdırılıb.

Türkiyəli ekspert: "Bakının BRICS-ə qoşulmaqla bağlı müraciəti Prezident İlham Əliyevin diplomatik məharətinin göstəricisidir"

Azərbaycanın BRICS-ə qoşulmaq üçün müraciət etməsi Prezident İlham Əliyevin diplomatik məharətinin və global arenada prosesləri proqnozlaşdırmaq qabiliyyətinin göstəricisinə çevrilib. AZƏRTAC xəbər verir ki, bu fikri Türkiyə telekanallarından birinin efrində Ankaranın Başkənd Universitetinin professoru Hasan Ünal deyib.

Ünal diqqəti Ümummilli Lider Heydər Əliyevin və onun davamçısı Prezident İlham Əliyevin uzunmüddətli balanslaşdırılmış xarici siyasətinə, o cümlədən Rusiya ilə münasibətlərə çəkib. "Prezident İlham Əliyev siyasətə hər zaman balanslaşdırılmış yanaşma nümayiş etdirib və BRICS ilə bağlı qərar onun yüksək diplomatik istedadını və dünya proseslərini təhlil etmək bacarığını göstərdi", -deyə ekspert bildirib. Ankarə universitetinin professorunun sözlərinə görə, Bakının BRICS ilə bağlı qərarı Türkiyə üçün də bir "yolgöstəricidir".

ması Azərbaycandan daha çox Ermənistanla lazımdır, çünki İrəvandan fərqli olaraq, Bakı Ankara ilə alternativ əlaqə marşrutuna malikdir. Ekspert, eyni zamanda, qonşu ölkələr arasında ziddiyyətlərin aradan qaldırılmasında regional dialoqa söykənməyin vacibliyini qeyd edib və buna misal olaraq Türkiyənin daha əvvəl təklif etdiyi "3+3" platformasını göstərib. Onun fikrincə, Qərbi regionda qarşılıqlı təkcə Ermənistan vasitəsilə deyil, həm də Gürcüstandan istifadə edərək artırmağa çalışır, lakin Tiflis bu təhlükəni vaxtında anlamadı və Rusiya ilə münasibətlərdə düşünülən kursu getməyə başladı. "Ümid edirəm ki, Gürcüstan "3+3" platformasında iştirakla bağlı mövqeyinə yenidən baxacaq", -deyə ekspert bildirib.

Fransa və bir sıra digər dövlətlərdən Ermənistanla silah tedarüki ilə bağlı müqavilələrə münasibət bildiren Ünal qeyd edib ki, İrəvanda hakimiyyət öz siyasəti ilə Rusiyadan tamamilə təcrid edilə bilər və bu, Moskvanın regionda yalnız Bakı ilə əməkdaşlıq edəcəyinə gətirib çıxaracaq. Professor vurğulayıb ki, münasibətlərin normallaşması, kommunikasiyaların açıl-

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva Heydər Əliyev Fondunun uşaqlar üçün təşkil etdiyi şənlikdə iştirak edib

Avqustun 26-da Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva və Fondun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva valideyn himayəsindən məhrum olmuş və xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlar, həmçinin şəhid övladları üçün Fond tərəfindən keçirilən əyləncə və istirahət proqramında iştirak ediblər.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva və Fondun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva uşaqlarla söhbət edib, onların təşkil edilən bu şənliklə bağlı fikirləri ilə maraqlanıb, şəkillər çəkdiriblər. Uşaq evlərinin, Daun Sindromlu Uşaqların Reabilitasiya Mərkəzinin və inteqrasiya təlimli internat məktəbinin sakinləri təəssüratlarını bölüşüb, burada yeni dostlar qazandıqlarını söyləyib, iştirak etdikləri oyunlar, əyləndikləri attraksionlar barədə danışdılar.

Xəzərin sahilində yerləşən "Dalğa Beach" istirahət məkanında təşkil olunan

tədbir çərçivəsində Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva və Leyla Əliyeva uşaq evlərində və internat məktəblərində tərbiyə alan uşaqların əl işlərindən ibarət sərgi ilə də tanış olub, onlarla birgə rəsm çəkiblər. Uşaqlar çəkdikləri rəsm nümunələrini Mehriban xanım Əliyevaya hədiyyə ediblər. Tədbir zamanı Mehriban xanım Əliyeva bu gün doğum günlərini qeyd edən şəhid övladları və uşaq evinin sakinləri ilə də görüşüb, onları təbrik edib. İnteqrasiya təlimli internat məktəbinin sakinləri təəssüratlarını AZƏRTAC-la bölüşüb, burada yeni dostlar qazandıqlarını söyləyiblər.

2 saylı uşaq evinin 9 yaşlı sakini Rəvanə Cümşüdüova şənliyin çox maraqlı keçdiyini bildirərək deyib: "Bura çox maraqlıdır, çoxlu yeni dost qazandım. Hər kəsə təşəkkür edirəm".

1 saylı uşaq evinin sakini, 8 yaşlı Dinara İsgəndərova Lənkərandan Bakıya gəldiyini vurğulayaraq bildirib: "Şənliyə bacımla birlikdə qatılmışıq. Əziz və dəyərli Mehriban xanım, dəstəyiniz üçün təşəkkür edirik".

2 saylı uşaq evi sosial xidmət müəssisəsinin sakini Ayxan İbrahimov da təəssüratlarını bölüşərək qeyd edib: "Bu gün mənim üçün çox xoş oldu, uşaqlarla çox əyləndik. Təşkilatçılara minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Mən 6-cı sınıfdə oxuyuram. Böyüyəndə karate üzrə çempion, həmçinin idman müəllimi olmaq istəyirəm".

Əkiz qardaşlar - 8 yaşlı Behbud və Davud İsmayilzadələr yaxşı əyləndiklərini vurğulayıblar. Riyaziyyat və təsviri incəsənə-

ti sevrək öyrəndiklərini deyən əkizlər burada maraqlı rəsmlər çəkdiklərini bildiriblər.

İsti yay günündə uşaqlar hovuzda doyunca əylənib, animatorların iştirakı ilə rəqs edib, rəsm, oyun, "Face Art" və səmərəli istirahətləri üçün ayrılmış digər zonalarda müxtəlif əyləncələrə qoşulub, bacarıqlarını nümayiş etdiriblər. Uşaqlar birgə nahar süfrəsi arxasında növbəti sevincli anlar yaşayıblar. Birinci xanım Mehriban Əliyeva bu gün doğum günü olan uşaqlar üçün tort kəsərək onlara təqdim edib.

Balacaların sevimli qəhrəmanlarını canlandıran personajlar şənlik iştirakçılarında unudulmaz həyəcan hissləri doğurub. Səhnəciklər, oynaq, şux mahnılar, rəqslər bayram tədbirini daha da rəngarəng edib.

Tədbirlərin yekununda unudulmaz istirahət günündən xatirə olaraq hər bir uşağa Heydər Əliyev Fondunun hədiyyələri təqdim edilib.

SÜLH ÇAĞIRIŞI

Azərbaycan ədalətin tərəfindədir, dənizəşırı ölkələrdən Avropaya, Asiyadan Amerika qitəsinə qədər ərazilərdə yaşayan insanların azad və müstəqil olmasını istəyir. Daxili işlərə qarışmağın yanlış olduğunu sözdə yox, əməldə sübut edir. Buna baxmayaraq bəzi münasibətlərdə kənar qüvvələrin "barmaq" rolu prosesin həllindən çox, onun uzanmasına, əksər hallarda isə problemin həll olunmamasına gətirib çıxarır. Azərbaycan boş vasitəçilikdən, çiy söhbətlərdən, təsirsiz danışıqlardan kifayət qədər "pay"ını alıb.

Bakı, İrəvan və Tiflisin Kiyevə məktubu Rusiya ilə münasibətlərinə təsir etmədi

hakimiyyəti münasibətləri yaxşılaşdırmaq istəyirsə, respublikaya münasibətini dəyişməlidir. "Gürcüstan Rusiya ilə münaqişəyə girməmək üçün mümkün qədər Ukraynadan uzaq durmağa çalışır. Öz növbəsində Ermənistan və Azərbaycan özlərini son dərəcə pragmatik aparırlar. Onlar Ukrayna ilə münasibətlərindən çoxvektorlu siyasətlərini gücləndirmək üçün istifadə edirlər. Üstəlik, Bakı məsələsində Rusiya buna anlayışla yanaşır, İrəvan məsələsində isə KTMT-nin (Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı) üzvü olduqları üçün qısqançlıqla yanaşır. Ola bilsin ki, Gürcüstan da eyni şəkildə maneəvərlik istədi, lakin bunun üçün onun imkanları azdır, çünki o, artıq Qərb strukturlarına inteqrasiya yolu ilə kifayət qədər uzaqlaşmışdır. İndi isə əksinə, geri çəkilmək istəyir", politoloq Aleksey Makarkin deyir.

Öz növbəsində, MDB Ölkələri İnstitutunun direktor müavini Vladimir Jarixin təbrikləndirici bəyanatına çağırır. "Bildiyiniz kimi, Rusiya Ukraynaya mühari-

Vladimir Zelenskyy ünvanladığı təbriklə deyilir.

Onun sözlərinə görə, iki ölkə arasında qarşılıqlı etimada və dəstəyə əsaslanan münasibətlərin hazırkı səviyyəsi, onların bir sıra sahələrdə, xüsusilə enerji sektorunda səmərəli əməkdaşlığı qənaətbəxşdir. Bildiyiniz kimi, Bakı Kiyevə Rusiyanın Ukraynanın enerji sisteminə hücumlarının nəticələrini aradan qaldırmağa kömək edir. Eyni zamanda, bu yaxınlarda Rusiya prezidenti Vladimir Putin Azərbaycana səfər edib. "Qeyd etmək istərdim ki, biz ölkələrimiz arasında qarşılıqlı əla-

Ermənistan və Ukrayna arasında münasibətlərin əsasını xalqlarımızın çoxəsrlik dostluğu və qarşılıqlı hörməti təşkil edir ki, bu da müxtəlif səviyyələrdə fəal qarşılıqlı fəaliyyətlə daha da asanlaşdırılıb. Ümidvaram ki, bizim birgə söylərimiz Ermənistan və Ukrayna arasında münasibətlərin daha da inkişafına və qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın keyfiyyətə yeni səviyyəyə yüksəlməsinə töhfə verəcəkdir. Firsətdən istifadə edərək, Zati-aliləri, Sizə möhkəm cansağlığı və uğurlar, dost Ukrayna xalqına sülh və ən xoş

ATƏT-in Minsk qrupunun heç bir nəticə verməyən vasitəçilik missiyası Ermənistanla Azərbaycan torpaqlarını işğal altında daha çox saxlamaq imkanı qazandı. Münaqişəni təkbaşına həll edən Azərbaycan Ermənistanla danışıqlarda iki-tərəfli format seçməklə nə qədər doğru addım atdığına delimitasiya və demarkasiya prosesindən də anlamaq olar.

Bu gün Ukrayna ilə Rusiya davam edən müharibədən yorğun düşüblər, özləri etiraf etməsələr də vasitəçilərə ehtiyac duyduqları hər hallarından bellidir. Müharibənin ilk aylarından Türkiyə Qərbin basqılarına baxmayaraq vasitəçilik yükünün altına girdi və İstanbulda Rusiya və Ukrayna tərəfini bir masa ətrafına topladı. Müharibənin tezliklə bitəcəyinə inananlar az olmasa da Avropanın məkrli və çirki oyunu bu təmasları əngəlləyə bildi. Qərbin tətbiq etdiyi çoxsaylı sanksiyalar Rusiyaya danışıqlardan imtinaya vadar etsə də, sülhdən yana onların ümidlərini birdəfəlik dəfn etməyib. Hər iki tərəflə münasibətlərdə maraqlı olan ölkələr tezliklə sülhün gələcəyinə inanırlar.

Cənubi Qafqaz nə istəyir?

"The Guardian" Kiyevin Rusiyanın mərkəzinə raket zərbələri endirmək planlarından yazarkən Azərbaycan, Ermənistan və Gürcüstan başçıları Ukraynanı Müstəqillik Günü münasibətilə təbrik ediblər. Xüsusilə, onun ərazi bütövlüyünü tanıdıqlarını və iki-tərəfli münasibətlərin inkişafına ümid etdiklərini vurğulayıblar. Eyni zamanda, Qərbdə Tbilisi Rusiya ilə flört etməkdə ittiham olunur, İrəvan və Bakı isə onunla müttəfiqlik münasibətlərindədir. "Azərbaycan və Ukrayna arasında zəngin ənənələrə malik dostluq münasibətləri mövcuddur. Tarixən bir-birini dəstəkləyən xalqlarımızın iradəsi bu gün dövlətlərarası münasibətlərimizin əsasını təşkil edir", - deyərək Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin ukraynalı həmkarı

qələrin səviyyəsindən çox razıyıq", - İlham Əliyev deyib.

Azərbaycanın dövlət başçısı Ukraynanın Müstəqillik Günü münasibətilə ünvanladığı təbrik məktubunda "BMT Nizamnaməsinə, beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə uyğun olaraq" onun ərazi bütövlüyünü dəstəklədiyini bir daha xatırladı. İlham Əliyev həmçinin "dost Ukrayna xalqına" lazımı humanitar dəstək və yardımın göstərilməsi üçün bundan sonra da hər cür səy göstərmək niyyətində olduğunu bildirdi. Əminəm ki, Azərbaycan-Ukrayna dostluğunun və etibarlı tərəfdaşlıq münasibətlərinin möhkəmləndirilməsi, əməkdaşlığımızın genişləndirilməsi istiqamətində birgə söylərimizi bundan sonra da uğurla davam etdirəcəyik", - deyərək dövlət başçısı qeyd edib.

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan qonşusundan geri qalmayıb. "Sizi Ukraynanın milli bayramı - Müstəqillik Günü münasibətilə ürəkdan təbrik edirəm.

arzularımı bildirim", - deyərək Paşinyan Zelenskyyə bildirdi.

Gürcüstan hakimiyyəti ənənəvi olaraq parçalanıb. Belə ki, respublika prezidenti Salome Zurabişvili "əziz ukraynalıları" "ürəkdan" təbrik edib. "Ölkənizin işğaldan azad edilməsi, sülhün bərpası, ölkənizin tam suverenliyi və ərazi bütövlüyünün bərpası kimi ümumi məqsədimiz olan məqsədinizə doğru irəliləyiş arzulayıram. Bu mənim ölkəniz üçün arzumdur, bu mənim ölkəyə arzumdur və hər iki ölkənin Avropa gələcəyinə arzum budur". Bununla paralel olaraq Gürcüstanda Kiyevə dəstək üçün bir sıra aksiyalar keçirilib.

Lakin hakim "Gürcü arzusu" partiyası Ukrayna bayramına məhəl qoymamaq qərarına gəlib. Bir neçə gün əvvəl Gürcüstanın baş naziri İrakli Kobaxidze demişdi ki, Kiyev Tbilisinin köməyi ilə Rusiyaya qarşı ikinci cəbhə açmağa ümid edir. Onun hökuməti bununla razılaşmır, ona görə də Ukrayna

bə elan etməyib, xüsusi hərbi əməliyyat keçirir. Eyni zamanda, Kiyev müxtəlif ölkələrlə, o cümlədən KTMT-yə daxil olan ölkələrlə diplomatik əlaqələr saxlayır. Sonda o, milli bayram münasibətilə təkəcə Qafqaz respublikalarından deyil, həm də Belarusun rəhbəri, Moskvanın ən yaxın müttəfiqi Aleksandr Lukaşenkodan təbriklər alıb. Onlar bunu diplomatik ənənə çərçivəsində edirlər", - Jarixin qeyd edib. Onun sözlərinə görə, bu, vəziyyətin ikililiyini göstərir: hərbi əməliyyatlar davam edir, amma müharibə yoxdur. Əgər forma və məzmun eyni olsaydı, Rusiyanın tərəfdaşları hansı tərəfdə olduqlarını seçməli idilər. "İndi onlar Rusiya ilə dost olmaq və Ukrayna ilə münasibətləri davam etdirmək imkanına malikdirlər", - ekspert vurğulayıb.

Ermənistan Rusiyaya sülhü pozmaqda ittiham edir

Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrovun Ermənistanın Cənubi Qafqazda nəqliyyat kommunikasiyalarının açılmasına təxribat törətməsi ilə bağlı bəyanatı erməni tərəfinin kəskin etirazına səbəb olub. Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Ani Badalyanın sözlərinə görə, Sergey Lavrov "Rusiya Federasiyasının Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin nizamlanması prosesində konstruktiv iştirakına şübhə ilə yanaşır". Bu bəyanat Ermənistanın 2020-ci il noyabrın 9-da Moskva, İrəvan və Bakı arasında Rusiya FTX-nin nəzarəti altında Ermənistanın Zəngəzur (Sünik) bölgəsindən keçən kommunikasiyaların blokunun açılmasını nəzərdə tutan üçtərəfli sazişlərin icrası barədə əsaslı şəkildə danışıq istəmədiyini nümayiş etdirdi. Alternativ olaraq İrəvan Qərbin dəstəyi ilə özünün "Dünyanın kəsişməsi" nizamlaşdırma planını təklif edir.

SÜLH ÇAĞIRIŞI

Övvəli-Səh-5

Rusiya prezidenti Vladimir Putinin Bakıya səfəri zamanı bu ölkənin xarici işlər naziri Sergey Lavrov regionda nəqliyyat kommunikasiyalarının açılmasına dair razılaşmaların uğursuzluğuna görə Ermənistanın məsuliyyət daşdığı deyib. Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi bu açıqlamaya cavab verərək, rusiyalı nazirin qiymətləndirmələrini "açıq-aşkar qərəzli" və "daha çox hörmətsizlik" adlandırıb. "Qeyd etməyə bilmərik ki, Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi rəhbərinin bəyanatı nəinki açıq-aşkar təəssüf doğurur, həm də Rusiya Federasiyasının Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin nizamlanması prosesində konstruktiv iştirakını şübhə altına alır", - deyərək Ani Badalyan xəbərdarlıq edib. Onun sözlərinə görə, Ermənistan, Azərbaycan və Rusiya liderlərinin 9 noyabr 2020-ci il tarixli ikinci Qarabağ müharibəsindən sonra imzaladığı bəyanatda "bir dənə də olsun əsas məqam yoxdur ki, dönməz şəkildə pozulmasın". İrəvan Moskvanı razılaşmaları yerinə yetirməməkdə ittiham edir.

Sergey Lavrovun Ermənistanın İrəvanda qəzəb doğuran tərribatı ilə bağlı şərhini Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin saytında dərc olunub. "Biz sülh müqaviləsinin tezliklə bağlanması və kommunikasiyaların açılmasının tərəfdarıyıq. Təəssüflər olsun ki, Ermənistanın Sünik (Zəngəzur) bölgəsindən keçən kommunikasiyalara gəlincə, baş nazir Nikol Paşinyanın imzaladığı müqaviləni sabotaj edən məhz Ermənistan rəhbərliyidir. Belə bir mövqenin mənasının nə olduğunu anlamaq çətindir", - Sergey Lavrov bildirib. Onun sözlərinə görə, "əsas odur ki, Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan liderləri arasında 2020-2022-ci illərdə əldə edilmiş üçtərəfli sazişlər silsiləsinin ruhuna və hərfinə əməl edək. Onlar vəziyyətin bütün aspektlərini, eləcə də onun nəhayət və tam həlli üçün həll edilməli olan məsələləri əhatə edir".

Moskva və İrəvan arasında nəqliyyat kommunikasiyalarının bağlanması ilə bağlı həll ediləməmiş problemə görə bir-birini məsuliyyətə cəlb etmək cəhdi ilə baş verən yeni atışma üçtərəfli bəya-

natın mətninin şərhində və tərəflərin öhdəliklərində əsaslı fərqləri ortaya qoydu. Ərazisinin əsas hissəsini Naxçıvanla birləşdirməyə çalışan Azərbaycan Ermənistanla keçməklə Zəngəzur nəqliyyat dəhlizinin çəkilməsində ısrarlıdır. Öz növbəsində İrəvan bu nəqliyyat dəhlizi ideyası ilə razılaşmır və Ermənistanın suverenliyi altında olan ərazisindən Azərbaycan üçün yol açmağa hazır olduqlarını bəyan edir.

Mübahisənin kökündə duran 2020-ci il üçtərəfli bəyanatının 9-cu bəndində deyilir: "Regiondakı bütün iqtisadi və nəqliyyat əlaqələri blokdan çıxarılacaq. Ermənistan vətəndaşların, nəqliyyat vasitələrinin və yüklərin hər iki istiqamətdə maneəsiz hərəkətini təşkil etmək məqsədilə Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat əlaqələrinin təhlükəsizliyinə təminat verir. Nəqliyyat rabitəsinə nəzarəti Rusiya FTX-nin Sərhəd Xidməti həyata keçirir. Tərəflərin razılığı ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasını Azərbaycanın qərb rayonları ilə birləşdirən yeni nəqliyyat kommunikasiyalarının tikintisi təmin ediləcək".

2020-ci il üçtərəfli bəyanatının imzalanmasından sonra Ermənistan tərəfi bu sənəddə "Zəngəzur dəhlizi" sözlərinin olmadığını ısrar etməyə başlayıb. Bu hal İrəvanda Rusiya tərəfinin nəzarəti altında olan Zəngəzur (Sünik) vasitəsilə Azərbaycanın əsas hissəsi arasında nəqliyyat marşrutunun çəkilməsi haqqında razılaşmadan imtina etmək üçün kifayət qədər əsas hesab olunurdu.

Zəngəzur dəhlizi haqqında

Zəngəzur dəhlizi Azərbaycanın qərb rayonları ilə onun eksklavı olan Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat əlaqələrini təmin etmək üçün Ermənistanın eyniadlı rayonu ərazisindən təxminən 40 km uzunluğunda marşrut layihəsidir. Sovet dövründə belə dəhliz mövcud idi: magistral və Zaqaqqaziya dəmir yolunun bir hissəsi Azərbaycanı Naxçıvanla birləşdirdi. SSRİ dağılandı və Qarabağda müharibə başlayandan sonra bu ərazidə rabitə dayanıb. 2020-ci ilin noyab-

Mariya Zaxarova bununla bağlı xatırladı: "Üçtərəfli sazişlərə uyğun olaraq, Azərbaycan və Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat rabitəsinə nəzarəti Rusiya FTX-nin sərhəd xidməti həyata keçirməlidir".

Ermənistanın üçtərəfli bəyanatının 9-cu bəndində qeyd olunan Rusiyanın nəzarəti altında nəqliyyat kommunikasiyalarının açılmasının ilkin modelinin həyata keçirilməsindən uzaqlaşmaq istəyi Bakıda da vurğulanıb. "İndi isə, belə demək mümkündürsə, bu vəziyyətdən xilas olmaq istəyirlər. Amma bu mümkün deyil. Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə yol əlaqəsi yaratmaq imkanını əngəlləyirlər. Bu davranış, əlbəttə ki, çox məyu-

Badalyan əlavə edib ki, "Dünyanın kəsişməsi" artıq beynəlxalq arenada geniş tanınıb və həmçinin bir neçə dəfə Rusiya Federasiyasının rəsmilərinə təqdim olunub".

Nikol Paşinyan "Dünyanın kəsişməsi" layihəsinin əsas vəzifəsini belə müəyyən edib: "Ermənistan, Türkiyə, Azərbaycan və İran İslam Respublikası arasında avtomobil yollarının, dəmir yollarının, boru kəmərlərinin, kəbellərin, elektrik enerjisinin təmiri, tikintisi və istismarı yolu ilə kommunikasiyaların açılması". Bu arada, "Dünyanın kəsişməsi" strategiyasının 2-ci prinsipi 2020-ci il üçtərəfli bəyanatının 9-cu bəndi ilə birbaşa ziddiyyət təşkil edir. Nikol Paşinyanın planında vurğulanır ki, "hər bir ölkə öz dövlət qurumları vasitəsilə öz ərazisində sərhəd və gömrük nəzarətini həyata keçirir, həmçinin infrastrukturun təhlükəsizliyini, o cümlədən malların, nəqliyyat vasitələrinin və insanların təhlükəsizliyini təmin edir. Yaxın vaxtlarda Ermənistanın hüquq-mühafizə sistemində xüsusi bölmə yaradılacaq ki, onun funksiyası Ermənistan ərazisindən keçən beynəlxalq kommunikasiyaların, onların ərazisindən keçən malların, nəqliyyat vasitələrinin, təbii ki, insanların təhlükəsizliyini təmin etməkdir".

Ermənistanın baş naziri Tbilisiyə səfərindən qısa müddət sonra, keçən ilin noyabrında prezident Emmanuel Makronla danışıqlar aparmaq və 6-cı Paris Sülh Forumunda iştirak etmək üçün Fransaya səfərə gedib. Məhz orada Avro-Atlantik birliyin yüksək vəzifəli siyasətçilərinin iştirakı ilə "Dünyanın kəsişməsi"nin daha ətraflı təqdimatı keçirilib. Görünür, Parisdəki görüş Ermənistan XİN-in rəsmi nümayəndəsinə İrəvanın

rında ikinci Qarabağ müharibəsi başa çatdıqdan sonra Bakı Zəngəzur dəhlizinin yaradılmasına hazırlaşmağa başlayıb.

Öz növbəsində İrəvan Zəngəzur dəhlizinin Ermənistanı İranla sərhəddən kəsəcəyindən ehtiyat edir. Bakı bu sahədə gömrük nəzarətinin olmamasını tələb edir, lakin Yerevan bunu qəbul edilməz hesab edir və bunu öz suverenliyinin pozulması kimi qiymətləndirir. 2021-ci ildə Ermənistan, Rusiya və Azərbaycan baş nazirlərinin müavinləri Mher Qriqoryan, Aleksey Overçuk və Şahin Mustafayevin həmsədrliyi ilə regionda kommunikasiyaların qarşısının alınması üçün üçtərəfli işçi qrupu yaradılıb. 2024-cü ildə sülh müqaviləsinin hazırlanmasının son mərhələsində Bakı və İrəvan Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı bəndin sülh müqaviləsi danışıqlarından çıxarılmasına razılaşdı.

Ötən ilin noyabrında Ermənistan Milli Təhlükəsizlik Şurası regional və beynəlxalq əhəmiyyətli yolların və digər kommunikasiyaların təhlükəsizliyinə nəzarət etmək üçün öz bölməsini yaratmaq qərarına gəlib və bu, Moskvanın mənfəəti reaksiyasına səbəb olub. Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi

sedidir", - deyərək Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bu ilin aprelinde bəyan etmişdi.

Bu arada Ani Badalyan kommunikasiya problemlərini həll etməyə hazır olduğunu təsdiqləyib, ancaq başqa plan əsasında. Onun fikrincə, bu plan İrəvanın təklif etdiyi "Dünyanın kəsişməsi" layihəsi olmalıdır. "Biz təsdiq edirik ki, bu layihə çərçivəsində regional kommunikasiyaların açılması sözün əsl mənasında hər an baş verə bilər", - deyən xanım

planına "geniş dəstək" elan etməyə imkan verib. Moskva və Bakı isə Ermənistan planını nizamlama üçün əsas hesab etmir. İrəvan Rusiyadan uzaqlaşaraq Avropa Birliyinə doğru gedir, amma hələlik yalnız sözdə.

Prezident Putinin Bakıya səfərindən sonra İrəvanla Moskva arasında yeni gərginliyə baxmayaraq, Rusiya tərəfi yenidən Ermənistanı inteqrasiya əlaqələrini pozmamaya çağırıb.

V.VƏLİYEV

Azərbaycan minalardan əziyyət çəkən ölkədir

məqsədlə istifadə edib. 2023-cü ilin sentyabr ayında antiterror tədbirlərindən sonra, Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin müvəqqəti yerləşdirildiyi Azərbaycan ərazilərində və bu ərazilərin perimetrleri boyunca 500 mindən artıq mina basdırıldığı faktının aşkarlanması bu təhdidin miqyasını sübut edən faktlardır. Bu, eyni zamanda, son onilliklər ərzində Ermənistan tərəfindən guya minaların istehsal və ixrac olunmadığı barədə bəyanatların heç bir əsasının olmadığını nümayiş etdirib. Ermənistan tərəfindən davam etdirilən mina təhdidi nəticəsində demək olar ki, gündəlik əsasda baş verən mina partlayışları zamanı postmünaqişə dövründə ümumilikdə 350 nəfər azərbaycanlı mina qurbanına çevrilib. Onlardan 50 nəfər mülki şəxs, 15 nəfər hərbi qulluqçu olmaqla, 65 nəfər həlak olub. İndiyədək baş vermiş mina hadisələrinin coğrafiyası, onların əksəriyyətinin keçmiş təmas xəttindən kənarında, xüsusilə mülki obyektlərin, yaşayış məntəqələrinin, habelə məzarlıqların yerləşdikləri məkanlarda baş verməsi Ermənistanın mina təhdidinin məqsədyönlü şəkildə mülki əhali arasında itkilə-

Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatı çərçivəsində humanitar minatəmizləmə üzrə xüsusi əlaqə qrupunun yaradılması təşəbbüsü ilə çıxış edib. Qrup ötən ilin sentyabr ayında fəaliyyətə başlayıb".

Azərbaycan bu istiqamətdə ardıcıl işlər görür. Xatırladaq ki, ötən ilin mayın 25-də Ağdamda "Mina təhlükəsi ilə mübarizə - dayanıqlı inkişafa gedən yol" mövzusunda 2-ci beynəlxalq humanitar minatəmizləmə konfransı keçirilmişdi. Keçirilən konfrans mina təhlükəsi ilə mübarizə istiqamətində global həmrəylik nümayiş etdirirək, yeni tərəfdaşlıqlar qurmaq və minasız dünyaya yol açacaq konkret fəaliyyət planları hazırlamaq üçün bir imkan yaratmaqda əhəmiyyətli idi. Konfransda 51 ölkəni təmsil edən 160-a yaxın rəsmi şəxs - sabiq dövlət və hökumət başçıları, bir sıra ölkələrin parlament üzvləri, BMT baş ofisinin rəhbər heyəti, nüfuzlu beynəlxalq təşkilatların, minatəmizləmə sahəsində fəaliyyət göstərən qurumların, eləcə də Azərbaycanda akkreditə olunmuş diplomatik korpus nümayəndələri iştirak ediblər. Ağdamda keçirilən konfransda münaqişə-

rin çox olmasına yönəldiyini sübut edir. Bu da öz növbəsində Ermənistan tərəfindən azərbaycanlılara qarşı mövcud etnik nifrət və dözümsüzlüyün növbəti təzahürüdür.

İşğaldan azad edilən ərazilərdə minaların və partlamamış döyüş sursatlarının aşkarlanması və zərərsizləşdirilməsi üzrə tədbirlər davam etdirilir. Təhlükəsiz hərəkət üçün yollar minalardan təmizlənir. Onu da qeyd edək ki, mina partlayışları nəticəsində həyatını itirən insanların sayının artması nəticəsində Ermənistan minalanmış ərazilərin xəritələrini verməyə məcbur etmək məqsədi ilə Azərbaycan tərəfindən dünya ictimaiyyətinə, beynəlxalq qurumlara və təşkilatlara, o cümlədən BMT-nin Baş Katibliyinə, BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasına, Avropa Şurasına və Avropa İttifaqına müraciət ünvanlanıb.

MİNALARIN TƏMİZLƏNMƏSİ PROSESİNDƏ ƏN BÖYÜK ÇƏTİNLİKLƏRDƏN BİRİ XƏRCLƏRDİR

Azərbaycan Prezidentinin bildirdiyi kimi, Azərbaycan öz mina probleminə paralel olaraq, beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətini bu məsələyə cəlb etmək üçün çoxsaylı təşəbbüslərlə çıxış edib. "Bildiyiniz kimi, keçən il ölkəmiz humanitar minatəmizləməni 18-ci Milli Dayanıqlı İnkişaf Məqsədi olaraq rəsmən elan etmişdir və bu məsələnin BMT-nin global 18-ci Dayanıqlı İnkişaf Məqsədi kimi qəbul edilməsi istiqamətində tərəfimizdən davamlı iş aparılır. Eyni zamanda,

dən zərər çəkmiş bölgələrdə infrastrukturun təhlükəsiz bərpası, keçmiş məcburi köçkünlərin öz doğma torpaqlarına təhlükəsiz qayıtması, regionda davamlı sülhün bərqərar olması, habelə investisiya proqramlarının həyata keçirilməsi üçün humanitar minatəmizləmə fəaliyyətinin əhəmiyyəti və Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri ilə birbaşa bağlılığı ətrafında müzakirələr aparılıb. Qeyd edək ki, ANAMA və BMT-nin birgə təşkilatçılığı ilə reallaşan konfransın əsas məqsədi ölkəmizin üzleşdiyi mina probleminin miqyası və törətdiyi fəsadları beynəlxalq ictimaiyyətin və mina təhlükəsi ilə mübarizədə maraqlı olan tərəflərin diqqətinə çatdırmaqdır. Bundan başqa, problemin global xarakter daşdığına nəzərə alaraq, konfrans humanitar minatəmizləmə üzrə milli və global Dayanıqlı İnkişaf Məqsədinin təqdim edilməsini, bu istiqamətdə birgə tərəfdaşlıq və dəstəyin gücləndirilməsini hədəfləmiş oldu.

Minaların təmizlənməsi prosesində ən böyük çətinliklərdən biri xərclərdir. Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin məlumatına görə, minanın istehsalının ucuz (3-75 dollar) olmasına baxmayaraq, bir minanın çıxarılmasının dəyəri 300 dollardan 1000 dollara qədər dəyişir. Ermənistan minalanmış sahələrin tam xəritələrini verməyə də, bu gün artıq Azərbaycandan işğaldan azad olunan ərazilərdə abadlıq-quruculuq işlərini davam etdirir.

Zümrüd BAYRAMOVA

Zəfər qazanmış və yeni reallıqlar yaratmış Azərbaycan mina terrorundan əziyyət çəkir. "Bu gün mina və partlamamış hərbi sursatlar hələ də dünyanın bir çox ölkəsində insan təhlükəsizliyini təhdid edən kəskin problemlərdən biridir. Müharibə bitdikdən on illər sonra belə insanların həyatını təhlükəyə atmaqla yanaşı, minalar sosial-iqtisadi inkişafa, ətraf mühitə, mədəni irsə, münaqişədən sonrakı bərpa və inkişaf təşəbbüslərinə və nəticə etibarilə Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə nail olmaq səylərinə ciddi şəkildə mane olur", - deyir Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bildirmişdir.

Azərbaycan işğaldan azad olmuş ərazilərdə mina xəritələri üçün Ermənistan müraciətlər etsə də, Ermənistan rəsmiləri əvvəlcə bu cür xəritələrin mövcudluğunu inkar edib. Ermənistanın sonradan verdiyi xəritələrin Azərbaycanın işğaldan azad etdiyi ərazilərin yalnız 5 faizini əhatə etdiyi və onların yalnız 25 faiz dəqiq olduğu müəyyən edilib. Lakin Ermənistan əlində olan bütün xəritələri verdiyini iddia edir.

Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə 44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycanın döyüş meydanında qazandığı Zəfər bütün dünyaya yayıldı və ölkəmizin qısa bir zamandakı hərbi əməliyyatı, taktikası dünya ölkələri tərəfindən böyük maraqla qarşılandı.

"ÖLKƏ ƏRAZİSİNİN TƏXMİNƏN 12 FAİZİ İLKİN QIYMƏTLƏNDİRMƏLƏRƏ GÖRƏ 1,5 MİLYON MİNA VƏ NAMƏLUM SAYDA PARTLAMAMIS HƏRBİ SURSATLARLA ÇİRKƏNDİRİLİB"

Azərbaycan Ordusu Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə cəbhədə Ermənistan silahlı qüvvələrinə sarsıdıcı zərbələr vurmaqla, onları torpaqlarımızdan "iti qovan kimi" qovaraq məğlub etməsi 30 ilə yaxın işğal altında olan tarixi torpaqlarımızın azad olunması ilə nəticələndi. Azərbaycan Prezidentinin bildirdiyi kimi, Azərbaycan 30 ilə yaxın davam edən münaqişə və torpaqların Ermənistan tərəfindən işğalı nəticəsində ərazilərinin minalarla çirklənməsi problemlərdən əziyyət çəkir və dünyada minalarla ən çox çirklənmiş ölkələr sırasındadır, "Ölkə ərazisinin təxminən 12 faizi ilkin qiymətləndirmələrə görə 1,5 milyon mina və naməlum sayda partlamamış hərbi sursatlarla çirkləndirilib".

Artıq Azərbaycan işğaldan azad olunan torpaqların abadlıq-quruculuq işlərinə başlayıb. Həyata keçirilən layihələr bu ərazilərin dirçəlməsinə səbəb olur. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev müsahibələrini birində bildirdiyi kimi, "Biz çox böyük sürət götürmüşük və əsas məqsədimiz keçmiş qaçqınları və köçkünləri tezliklə öz yurdlarına qaytarmaqdır, onlar hədsiz çox gözləyiblər. Mən bu barədə demişəm, bir daha demək istəyirəm ki, bizim əsas məqsədimiz, əsas rəqibimiz zamandır".

Təbii ki, qısa bir zaman məsafəsində bütün ərazilərin tam abadlaşması bir qədər çətinlikdir. Belə ki, erməni təcavüzkarları işğal altında olan ərazilərimizi darmadağın edərək xarabazarıqlara çeviriblər. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin söylədiyi fikirləri xatırlatmaq yerinə düşər. "Mən Bakıdan Füzuliyə, Cəbrayıla, Zəngilana, Qubadlıya, Laçına qədər və digər istiqamətdə Kəlbəcər və Laçın tərəfdən yüzlərlə kilometr yol qət etmişəm, orada hər şey dağıdılıb", - deyən Prezident qeyd edib ki, dağıntıların miqyası elədir ki, insan, sadəcə, mat qalır: "Axı, bu ərazi sahəsinə görə Livana bərabərdir. Təsəvvür edin, dünyada heç də ən kiçik olmayan bir ölkənin Livanın ərazisinə bərabər ərazini tikmək, abadlaşdırmaq lazım gələcək. Bunu, sadəcə, təsəvvür etmək üçün dedim. Orada heç nə yoxdur, nə yol var, nə işıq, nə qaz, nə su. Heç nə. Tamamilə heç nə". Bəli, belə bir vəziyyətdə olan torpaqlarımıza qovuşduq.

VƏTƏNDAŞLARIMIZIN HƏYAT VƏ SAĞLAMLIQLARI ÜÇÜN CİDDİ TƏHLÜKƏ MƏNBƏYİ

Bu gün həmin ərazilərdə genişmiqyaslı layihələr icra olunur. Bir sıra magistral avtomobil yolları, dini-tarixi abidələr, infrastruktur layihələri icra olunub və bu davamlı həyata keçirilir. Yollar, elektrik xətləri, su xətləri, hava limanları, dəmir yolları salınır.

Əlbəttə ki, bu gün işğaldan azad olunan ərazilərin minalardan təmizlənməsi də əsas məsələlər sırasındadır. Ermənistanın basdırdığı minalar mülki əhalinin təhlükəsizliyi, sağlamlığı və həyatı üçün ciddi təhlükə törədir və ya azad edilmiş ərazilərdə sosial-iqtisadi inkişafa mane olur. İkinci Qarabağ müharibəsi başa çatandan bu günə qədər 350 nəfər vətəndaşımız mina qurbanı olub, onlardan 65-i həlak olub, 285-i ağır yaralanıb. Ümumilikdə, Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzünün başladığı dövrdən indiyədək 3429-a yaxın vətəndaşımız minalardan zərər çəkib, onlardan 595-i həyatını itirib. Mina qurbanlarının 357-si uşaq, 38-i isə qadınlar təşkil edir. Əlbəttə ki, bu xəritələri verilməsi işğaldan azad edilmiş ərazilərdə tikinti və yenidənqurma layihələrini tez bir zamanda reallaşmasına səbəb olar.

Azərbaycan minadan əziyyət çəkən bir dövlətdir. Azərbaycan Ermənistan tərəfindən ərazilərimizin 30 ilə yaxın davam edən hərbi işğalı zamanı, habelə hazırkı postmünaqişə dövründə mina təhdidindən əziyyət çəkən, çoxsaylı mina qurbanları verib. Ermənistan tərəfindən hətta postmünaqişə dövründə belə davam etdirilən mina təhdidi bölgədə aparılan bərpa və yenidənqurma işlərini, keçmiş məcburi köçkünlərin öz torpaqlarına qayıdışı prosesini ləngitməklə yanaşı, vətəndaşlarımızın həyat və sağlamlıqları üçün ciddi təhlükə mənbəyi olaraq qalmaqdadır.

44 günlük Vətən müharibəsi və münaqişənin bitməsindən sonra belə Ermənistan üzərinə götürdüyü öhdəliklərinə zidd olaraq, Laçın yolundan qeyri-qanuni məqsədlər, o cümlədən mina təhdidinin davam etdirilməsi

BMT TŞ daimi üzvlüyünə yeni ölkələr qəbul edilə bilərmə?

Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan BMT Təhlükəsizlik Şurasının təcili və köklü islahatlara ehtiyacı olduğunu bildirib. Administrasiyasının məlumatına görə, o, bu barədə təşkilatın baş katibi Antonio Quterreşə müraciətində yazıb. "Global sülh və təhlükəsizliyin təmin edilməsi üzrə öhdəliklərini yerinə yetirməkdən uzaq olan BMT Təhlükəsizlik Şurasının strukturu köklü şəkildə dəyişdirilməlidir.

Biz ədalətli beynəlxalq sistem və müasir şərtlərə cavab verən BMT Təhlükəsizlik Şurası üçün səy göstərən bütün dostları dəstəkləməyə davam edəcəyik",- bəyanatda deyilir.

Ərdoğan əlavə edib ki, Afrika qitəsinə də bu ədalətli sistemə töhfə vermək imkanı verilməlidir. O, köhnə "dünya 5-dən böyükdür" düsturunu təkrarlayıb və bunu hər fürsətdə dediyini qeyd edib. Maraqlıdır, praktikada hansı konkret addımlar BMT Təhlükəsizlik Şurasına yeni və daha düzgün məzmun verə bilər? Türkiyə prezidenti nə demək istəyir? O, əvvəllər demişdi ki, mövcud kritik vəziyyətdən çıxış yolu BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvlərinin- rəsmi olaraq nüvə silahına malik olan 5 fəvqəldövlətin tərkibinin genişləndirilməsindən keçir. Bu sistemin təkmilləşdirilməsi üçün hansı tədbirlər görülməlidir?

Tanınmış xarici ekspertlər bu məsələ ilə bağlı fikirlərini Caliber.Az-a açıqlayıblar. Şərhləri oxucularımıza təqdim edirik. Amerikalı politoloq Endryu Koribko hesab edir ki, BMT Təhlükəsizlik Şurasında islahatlar yalnız 5 daimi üzv arasında onlara daha kimin qoşulacağı və yeni üzvlərin hansı ardıcılıqla qəbul ediləcəyi ilə bağlı konsensus əldə edildikdə baş verəcək.

"Onların hamısı islahatın zəruriliyi ilə razılaşır və Afrikanın qoşulmasının tərəfdarıdır, lakin hansı Afrika ölkəsinin və ya ölkələrinin qoşulacağı ilə bağlı suallar yaranır. Bu yeri müəyyən bir ölkə götürmək əvəzinə Afrika İttifaqı qazana bilərmi? Əgər belədirsə, necə işləyəcək? Daimi Afrika kreslosunu tutan ölkələr

necə rotasiya əsasında dəyişəcək? Məsələn, Misir, Efiopiya, Nigeriya, Cənubi Afrika kimi Afrika ölkələri", - ekspert deyir.

Yeni üzvlərin qəbulu ardıcılığında gəlincə, Braziliya, Almaniya, Hindistan, İndoneziya və Yaponiya kimi digər namizədlər, əgər Afrika ölkəsi onlardan əvvəl BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvü olsa, özlərini təhqir olunmuş hiss edə bilərlər,- dedi. "BMT TŞ-nin 5 daimi üzvünün də nəzərə alınmalı olan öz milli maraqları var. Məsələn, Rusiya Hindistanın mümkün qədər tez qoşulmasını istəyir, lakin Çin həll olunmamış sərhəd mübahisəsi və Qlobal Cənubda liderlik uğrunda daha böyük rəqabət səbəbindən soyuqqanlı davranır.

Çin də tarixi rəqibi Yaponiyanın heç vaxt qoşulmasını istəmir, xüsusən də BMT Təhlükəsizlik Şurası sülhü qorumaq və Tokionun Asiyada təhrik etdiyi kimi başqa bir dünya müharibəsinin qarşısını almaq üçün yaradıldığından.

Nəzərə alınmalı digər amil Rusiya, Çin və Qərb arasında sektordaxili rəqabətdir. Hər bir faktiki blok yeni üzvlərin aralarındakı tarazlığa necə təsir edə biləcəyini ölçür. Bu hesablamalar üzvlük üçün müraciət edənlərin və digər ölkələrin xarici təzyiqindən asılı deyil",- politoloq deyir.

Bundan əlavə, o hesab edir ki, beynəlxalq münasibətlərdə mövcud böhran həm də digərələrinin BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvləri səviyyəsində təmsilçiliyin olmaması ilə bağlı deyil.

"Artıq problemlər üzrə razılığın əldə olunmaması onların həllinə əsas maneədir və veto hüququna malik ölkələrin sayının artırılması buna nail olmaq üçün səyləri daha da çətinləşdirəcək. Öz nüvə həmkarlarından biri onu pozmaqda ittiham edildikdə, daimi üzvlər üçün beynəlxalq hüququn tətbiqi də çox çətinləşir.

Birləşmiş Ştatlar İraqı işğal etdikdə və ya Rusiya Ukraynada əməliyyata başlandıqda BMT Təhlükəsizlik Şurası öz təbiətinə görə hərəkətə keçməkdə aciz idi və tərəflərin hər biri buna beynəlxalq hüquq olduğunu iddia edirdi. O zaman ABŞ-ın Rusiyaya sanksiya tətbiq etmək və Ukraynanı silahlandırmaq üçün həmfikir ölkələr arasında "istəklilərin koalisiyaları"

yaradıla bilər, lakin Rusiya kimi dövlətlər bu cür addımların beynəlxalq hüquqa zidd olduğunu düşünürlər, çünki onlar beynəlxalq hüquqa ziddir. Bu, BMT Təhlükəsizlik Şurası tərəfindən təsdiq edilmişdir.

Dünyanın hazırda bu qədər qeyri-sabit olmasının səbəbi ABŞ-ın birqütblü hegemonluğunun geri dönməz şəkildə azalması və onun ardınca tam çoxqütblü dünya nizamının hələ yaranmamasıdır. Əksər ölkələr liderlərinin obyektiv milli maraqları kimi qəbul etdikləri şeyləri qəbul edilən kollektiv maraqlar hesabına prioritetləşdirir, çünki bu hiper-rəqabətli mühitlərdə beynəlxalq etimad təbii olaraq pisləşir. BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvlərinin sayının saxlanılması və ya artırılması bu dinamikanı dəyişməyəcək.

Bununla belə, Türkiyə prezidenti Ərdoğan kimi liderlərin BMT Təhlükəsizlik Şurasında islahatların aparılması zərurəti haqqında danışmağa davam etməsi ictimaiyyət üçün yaxşıdır, çünki qlobal əksəriyyət orada daimi səviyyədə təmsil olunmur. Bu fikirlər düzdür, lakin belə bir islahatı həyata keçirmək çox çətinləşir. Bu ritorika özü fundamental alqışa layiqdir, lakin bu cür vəzifələrin həyata keçirilməsinin mümkünlüyü hələ də bəzi şübhələr yaradır",- amerikalı analitik yekunlaşdırıb.

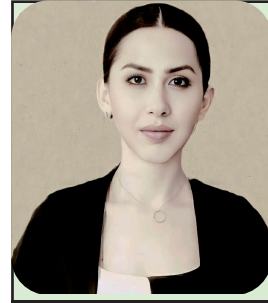

Polşalı analitik, Torun Nikolay Kopernik Universitetinin Siyasi Elmlər və Beynəlxalq Tədqiqatlar Fakültəsinin professoru Roman Bakker qeyd edir ki, Türkiyə prezidenti BMT Təhlükəsizlik Şurasında islahatlara dair hazırkı çağırışında 2023-cü ilin dekabrında verdiyi bəyanatı böyük ölçüdə təkrarlayıb.

"Ərdoğanın ikinci Dünya Müharibəsindən sonra dünyanın dəyişdiyi və ümumiyyətlə, bu yeni dünyanın ədalətli olması ilə bağlı açıqlamaları ilə hamı razılaşacaq. Bununla belə, əlavə suallar yaranır. Müasir dünyanın necə daha ədalətli olması ilə bağlı fundamental suala Ərdoğanın yeganə cavabı budur ki, Afrikanın da Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvləri arasında bir nümayəndəsi olmalıdır. Belə olan halda dərhal sual yaranır: bu necə dövlət olmalıdır? Misir Cənubi Afrikaya, yoxsa Konqoya Keniyaya razı olacaq? Və növbəti sual budur- əgər Afrika ölkəsi varsa, niyə Hindistan olmasın? Və hamı bu son məqamla razılaşarsa, Pakistanın bu qrupa daxil edilməsi şərt olmazdı? Pakistan qeyri-rəsmi də olsa, həm də nüvə dövlətidir. Nüvə silahına sahib olmağı meyar kimi qəbul etsək, hamı İsrailə (bu barədə danışmasa da, var) və İranla (illərdir deyir ki, tezliklə ona sahib olacaq) razılaşacaq mı? Mən Şimali Koreya haqqında heç danışmıram,- polşalı professor deyir.

Təhlükəsizlik Şurasının strukturunda islahatlar aparmağa çalışmaq əbədi hərəkət maşını yaratmaq kimi bir şeydir: hamı bunun əla olacağını bilir, lakin onun işləyəcəyinə az adam inanır,- Bakker deyib.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

Lale Mehrali

Ölüm son deyil

Günə kədərli xəbərlə başlamağa alışdıq, böyük təəssüf hissi ilə işləməyə, gün boyu nakam köçən tanışımızı xatırlayaraq kədərlənməyə də həmişənin. Nəsiman Yaqublunun ölüm xəbərini aldıq bu gün də. "Alim öldü, aləm öldü" bu gün. Ölüm bizdən öləcəyinə ehtimal verməyəcəyimiz insanları alıb aparır. Dünən söhbətləşdiyimiz, deyə-gülə ayrıldığımız adamlar axşam yatır, səhər oyanmır. Qəfil qəzaya tuş gələn nə qədər insan ayrılır aramızdan. Xəstəliyindən bixəbər olduğumuz dostlarımız çoxalır, sizcə də elə deyil? Uzun illərdir tanıdığımız insanların aylardır xəstə olduğunu, amma hamıdan gizlətdiyini öyrənəndə o artıq bu dünyadan getmiş olur. Dünən vardılar, bu gün yox...

Ölümün mütləq son və yeni başlanğıc olması barədə çox yazılıb, həqiqi ruhi biliklər, böyük filosoflar, mütəfəkkirlər bu barədə şərhlər verib. Ölüm yox olmaq deyil, yenidən doğulmaqdır. Əgər təsadüf kimdənsə "öldümdən qorxursanız mı?", - deyə soruşsaq cavabı bellidir: "qorxuram". Çünki ölüm bilinməzdir, namələumdür, gedib görmədiyimiz, tanımadığımız yerdir. Biz öldümdən sonrakı qeyri-müəyyənlikdən qoruruq. İllərlə bizə aşılardan cəhənnəmdən, qır qazanından, qəbir əzabından, ölüm anında yaşaya biləcəklərimizdən qoruruq.

Bizə həqiqi ruhi biliyi, ölümün son olmadığını, ölümün, əslində, qurtuluş olduğunu izah etmədilər, elm və dinlər bir-biri ilə boğuşmaqdan buna fürsət tapmadı. İnsan yarandığından hər dövründə ilahi inanca, ümidə, sığınmaya, inanmaya, işığa ehtiyac duyub. Dinlər və ruhi biliklər də məhz bu ehtiyacdən yaranıb. Din ruhi bilik verməlidir və əgər bunu bacarmırsa məhvə məhkumdur. Din Tanrıdan, yaradılışdan, ruhdan bəhs etməlidir, insanlara bu haqda bütün suallarını cavablaya biləcək dərinlikdə olmalıdır. Din Tanrı qatından danışmalıdır, Tanrını təsvir etməlidir, onun dərğahının özəlliklərindən bəhs etməlidir.

Din qorxu və xof aşılamamalıdır, din ibadət etməyeni qır qazanında, cəhənnəm odunda yanmaq ilə hədələməməlidir. Din ibadət edəndə maddi həzrlər vəd etməməlidir, mömin olana sūd çayı kənarında qızıl taxt boyunca olmamalıdır. Ömrünü ibadətə həsr edən həqiqi möminə 40 mələikə verəcəyi barədə şübhələndirməməlidir. Axı bütün bunlar maddi həzrdir, əgər din öz mömin bəndəsinə bunları vəd edirsə, bu, o deməkdir ki, sən Tanrı qatına layiq deyilsən. Axı o maddi deyil, ruhi bilik axtarırsansa bu vədlərə aldanmamalısan.

Ölümdən qorxmayan insanlar kamilləşmiş insanlardır. Kamillik təhsillə, savadla olmur, ömrü boyu yaşadığı kənddən çıxmayan, amma kamilliyin ən uca nöqtəsində yüksələn insanlar bilir ölümün qorxulu olmadığını. Biz, əslində ölümdən yox, əzizlərimizi tərk edib getməkdən qoruruq. Sevdiklərimizi bir daha görə bilməməkdən, onlara toxuna bilməməkdən qoruruq. Axı sevgimizi toxunmaqla, tumarlaşmaqla, öpməklə, qucaqlamaqla göstəririk adətən. Biz sevgimizi maddi həzrlər üzərində qururuq, çünki insanlar maddi olmayan heç nəyə inanmır. Yüz dəfə "sevirəm" de, sevdinin tumar gözəldir. Bilmirik axı, həzrlər maddi olduqca insanlar cılızlaşır.

Ölümdən sonra da ölməmək üçün yaxşı insan olmaq şərtidir. Çox rastlaşırıq, biri rəhmətə gedir, arxasınca rəhmət yerinə, lənət oxuyurlar. Amma ölümünə elliklə üzöldüyümüz, kədərləndiyimiz insanlar da çoxdur - evindən yox, elindən gedən insanlar. Ölümün də şərəfli gözəldir. Ölümündən sonra da yaşayan insanlar çox olaydı kaş...

Azərbaycanla müstəmləkə ölkələri arasında fikir ayrılığı dünya birliyi tərəfindən fərqli qarşılır. Əksər ölkələr Bakının addımlarını xalqların öz müqəddaratını təyin etmə hüququ baxımından təqdir etdikləri halda, Avropanın bəzi dövlətləri baş verənlərin daxili məsələ olduğunu əsas gətirərək Azərbaycana qara yaxmağa çalışırlar. Ötən il Bakı Konqres Mərkəzində Qoşulmama Hərəkatının (QH) Əlaqələndirmə Bürosunun nazirlər görüşü çərçivəsində "Kolonializmin tamamilə aradan qaldırılmasına doğru" mövzusunda həsr olunan tədbirdə iştirakçılar Fransanın müasir müstəmləkəçilik siyasətinin aradan qaldırılması yolları, Afrika qitəsində və dünyanın müxtəlif regionlarında defakto mövcud olan köləliyin kökünün kəsilməsi üçün zəruri addımların atılması istiqamətində fikir mübadiləsi aparıblar.

Sonda iştirakçılar Fransa müstəmləkəçiliyinə qarşı Bakı Təşəbbüs Qrupu yaradılmasına dair razılığa gəliblər. Bu il avqustun 22-də isə Bakıda "Bonayre adasının Bakıdan keçən BMT Baş Assambleyasındakı öz müqəddaratını təyin etmə yolu" mövzusunda beynəlxalq konfrans keçirilib. Bakı Təşəbbüs Qrupu və Bonayre İnsan Hüquqları və Dəyişiklik Naminə Hərəkatının birgə təşkilatçılığı ilə baş tutan tədbir Niderlandın müstəmləkəçiliyi altında olan Bonayre adasına həsr edilib. Konfransda kolonializmə qarşı mübarizə aparan və azad olmağa çalışan Bonayre xalqının təmsilçiləri, habelə Beliz, Sent-Vinsent və Qrenadin, Surinam, Sent Lüsüya, Böyük Britaniya, Meksika, Niderland və başqa ölkələrin nümayəndələri, BMT və digər beynəlxalq təşkilatların rəsmiləri, hüquq müdafiəçiləri, qeyri-hökumət təşkilatlarının rəhbərləri, dekolonizasiya üzrə ekspertlər, tədqiqatçılar iştirak ediblər. Dünyada hələ də müstəmləkəçilikdən əziyyət çəkən ölkələr və xalqlar var. Qoşulmama Hərəkatının fəal üzvü kimi Azərbaycan daim əzilən, əziyyət çəkən xalqların yanındadır. Bakı Təşəbbüs Qrupu isə müstəmləkəçilikdən zərər gören bütün xalqların müstəqillik uğrunda mübarizəsinə dəstək verməyi hədəfləyir.

Bu arada

Yeni Kaledoniya arxipelaqının yerli əhalisi olan Kanakların nümayəndələri prezident Emmanuel Makrona müraciət edərək, bütün ada sakinlərinin hüquqlarını bərabərləşdirilməli olan konstitusiyaya islahatınin ləğvini tələb ediblər. Bu, Fransanın dənizəşırı adalarda müstəqillik tərəfdarlarını may iğtişaşlarından və qırğınlardan hələ də xilas etməyi bir vəziyyətdə baş verir. Sakitlik Fransanın müstəmləkəsi altında inildəyən Yeni Kaledoniyaya hələ də qayıtmayıb. Arxipelak Sakit okeanın cənub-qərbində yerləşir. Əhalisi yerli kanaklardan, "ağ köçkünlər"dən, yəni kalsoşlardan və son on ildə adaya gələnlərdən ibarətdir. Onların arasında hərəylik yoxdur. Yerlilər indiyədək Parisin basqıları altında yaşayıblar, hətta son on ildə Fransadan köçürülən fransızların sayısında adada demoqrafik vəziyyət kifayət qədər dəyişib. "Gəlmələrlə" yerlilər arasında qarşıdurmalar rəsmi Parisin son həmləsindən sonra daha da intensiv xarakter alıb. Belə ki, Fransa hökumətinin adaya sonradan məskunlaşdırılan fransızların seçki hüququnun tanınması ilə bağlı parlamente təqdim etdiyi sənəd aranı qarışdırıb. Kanak partiyalarından ibarət Kaledoniya İttifaqının (Union Caledonienne; UC) liderləri prezident Emmanuel Makronun mayın 13-də parlamente baxılması planlaşdırılan, lakin ölkədə baş verən iğtişaşlar səbəbindən baş tutmayan konstitusiyaya islahatını nəhayət dəfn etməyi tələb ediblər.

Yeni Kaledoniya: müstəqilliyi

Fransa müstəmləkələri "mersi, Baku" deyir

Paris itkiləri hesablayır

necə əldə etməli?

Parisin tələb etdiyi islahatlara görə, bütün ada sakinləri Fransa mərkəzi hökuməti ilə əvvəlki müqavilələrlə məhdudlaşdırılan hüquq bərabərliyini təmin etməlidirlər. Onlardan yerli seçkilərdə, əsasən, mahiyyət etibarı ilə arxipelaqın həyatına nəzarət edən yerli əhəlinin nümayəndələri səs vermək üçün istifadə edirdilər. Ağ köçkünlər, "liberal" isə ikinci dərəcəli vətəndaşlar olmaqdan və Kanakların "anti-ağ" irqçiliyindən şikayətləndilər. Həmişə olduğu kimi, müharibə edən tərəflərin hər birinin hadisələrə öz baxışı var. Adaların yerli sakinləri hesab edirlər ki, Fransa konstitusiyası Fransa ərazisində tətbiq edilməli və hamı qanun qarşısında bərabər olmalıdır. Xüsusilə, ziyarətçilərin əhəmiyyətli bir hissəsinin, hətta on ildən çox əvvəl orada məskunlaşanlar da səsvərmə hüququndan məhrum olmalıdırlar. Fransa hökuməti isə 2018, 2020 və 2021-ci illərdə keçirilən üç "müstəqillik referendumu"na ada sakinlərinin verdiyi cavaba əsaslanaraq "adalar Fransanın tərkibində qalmaq istəyir", fikrini tez-tez təkrarlayırlar. Əgər belədirsə, qoy yerli əhali nəinki qitənin köməyindən və maliyyəsindən faydalansın, həm də Yeni Kaledoniyanın xurma ağacları altında doğulmaq şansı olmayan həmvətənlərinə iğtişaşlarla qarşılıq versinlər. Kanak İstiqlal Partiyasının radikal hissəsi Parisin basqıları səbəbindən seçkilərdə məqsədinə nail ola bilməyib və silaha sarılmaq qərarına gəlib.

"Bərabərlik qardaşlığı istisna edir"

Adanın yerli Kanak xalqı hesab edir ki, ümumi seçki hüququ onların birliyini pozacaq, imtiyazlarına son qoyacaq və nəticədə onları öz torpaqlarında azlığa çevirəcək. Onlar iğtişaşlarla bağlı ittihamlara cavab verirlər: zorakılığa görə bütün məsuliyyət "dövlətin üzərinə düşür". May ayından bəri 11 nəfər, o cümlədən iki jandarma iğtişaşların qurbanı olub. O vaxtdan bəri zorakılığın səviyyəsi azalsa da, aradan qalxmayıb. Bu yaxınlarda, avqustun 15-də növbəti qırğın zamanı hücum edənlərdən biri güllələnib, digəri isə yaralanıb. Bu arada, zorakılığın dayandırmaq üçün səlahiyyətli Kanak müqavimətinin başında duranları aradan götürməyə çalışıblar. İyun ayında Fransanın material hissəsində yeddi fəali, o cümlədən CCAT (Ərazidəki Fəaliyyətlərin Koordinasiya Hüceyrəsi) lideri Kristian Teyn də həbs ediblər. O vaxtdan bəri Teyn bir neçə dəfə bəyanat verib, özünü terrorçu yox, "siyasi məhbus" adlandırıb. May ayında başlayan və bir neçə həftə davam edən toqquşmalar, talanlar arxipelaqa böyük iqtisadi itkilər gətirib. ÜDM 20% azalıb, müəssisələr bağlanıb, işsizlik artıb və zərərin məbləği 2,2

milyard avroya çatıb. Ən aktiv və varlı sakinlər adaları kütləvi şəkildə tərk etməyə başlayıblar. Bu da iqtisadi dirçəlişin başlanmasına mane olur, siyasi qeyri-müəyyənliyi, təhlükəsizlik problemlərini artırır. Kanak və fransapərəst sakinlər bir-biri ilə razılığa gəlməyə hazır deyillər. Müstəqillik tərəfdarları xaricdə dəstək axtarmaqdan çəkinmirlər. Onların arqumentlərinə BMT İnsan Haqları Şurasının müfəttişlərinin avqustun 20-də dərc olunmuş hesabatı əlavə edilib və Fransa hakimiyyətini Kanakların hüquqlarını qoruyan müqavilələri pozmaqda ittiham edib. Bu, onların beynəlxalq təşkilatlarda mövqelərini gücləndirəcək. Son zamanlar Azərbaycan hakimiyyəti onlara kömək əlini uzadıb. Paris isə Bakının bu addımını "separatçılığa dəstək" kimi təqdim edir. Əslində isə Paris 30 il ərzində erməni separatçılığını dəstəkləyib, onları silahlandıraraq, separatçı liderlərin qondarma "dövlət"lərinə tanımaq üçün onlara tribuna verib, beynəlxalq təşkilatlarda iştirak etmələrinə siyasi yardımlar edib. Fransanın separatçılara dəstək siyasəti bu gün də davam edir. Fransa "liberal" ölkə hakimiyyətinə müraciət edərək, Yeni Kaledoniyanın parçalanması ilə hədələyirlər. Arxipelaqın cənub hissəsinin başçısı Sonia Backes birlikdə yaşamağın uğursuzluqla nəticələndiyini bəyan edərək üç əyalətin iki muxtariyyətə bölünməsinə çağırıb. Onun fikrincə, "institusional olaraq birləşmiş həyat layihəsi bitdi" və başqalarını itaət etməyə məcbur etməkdənsə, ayrı yaşamaq daha yaxşıdır. Mayın 23-də təcili olaraq Yeni Kaledoniyaya uçan prezident Makron qanun layihəsinin parlamente müzakirəsini dayandıracağına söz verib. Milli Assambleyanın buraxılması və onun ardınca keçirilən növbədənəkar seçkilər qərarı məsələnin həllini təxirə salıb. Bu isə münafiqin hər iki tərəfini qane etmir. "Liberallar" səsvərmə hüququ qazanacağı səbirsizliklə gözləyir, müstəqillik tərəfdarları isə prezidentdən mənfur qanun layihəsindən birdəfəlik imtina etməyi tələb edirlər.

Azərbaycan "dekolonizasiya" ilə məşğuldur

Fransanın müstəmləkəsi olan Yeni Kaledoniyada iğtişaşlar fəvqəladə vəziyyətin ləğvi ilə başa çatıb. Arxipelaq quldurluq və qırğınlar səbəbindən baş verən həm maddi, həm də daha az həssas olmayan mənəvi itkiləri hesablayır. Bu arada Fransa Yeni Kaledoniyada etirazçılara dəstək verən və Bakıda Fransız Polineziyasının nümayəndələrini qəbul edən Azərbaycan hökumətini və parlamentini onun "xarici ərazilərində" vəziyyəti sabitliyi pozmaqda ittiham edir. Bakı Təşəbbüs Qrupu (BIG) tərəfindən keçirilən konfransa Fransız Polineziyasının yerli

xalqlarının nümayəndələri dəvət olunub. Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimləri onlarla "fransız müstəmləkəçiliyi"ne qarşı necə mübarizə aparmağı müzakirə ediblər. Bu konfrans heç də birinci deyil. 2023-cü ilin yayında artıq Yeni Kaledoniya, Fransız Polineziyası, Martinik və Qayananın müstəqillik tərəfdarları Bakıda toplaşmışdılar. Bu görüşləri tədbirin aparıcıları xüsusilə Azərbaycanın 2019-cu ildən Qoşulmama Hərəkatına sədrlik etməsi və buna görə də digər xalqların müstəmləkə irsindən azad edilməsinə xüsusi diqqət yetirmək hüququna malik olması ilə izah ediblər.

Makron Yeni Kaledoniyaya necə səfər edib?

2024-cü ildə sədrlik Uqandaya keçdiyi üçün "dekolonizasiya" vəzifələri ötən ilki konfransda xüsusi olaraq yaradılmış Bakı Təşəbbüs Qrupuna həvalə edilib və onun icraçı direktoru Abbas Abbasov artıq Qrupun fəaliyyətini dünyanın bütün regionlarında genişləndirəcəyini vəd edib. Əsas məqsədlər naminə həm keçmiş tərəfdaşı və müttəfiqi ilə getdikcə daha çox düşmənçilik edən Afrikada, həm də Korsika da daxil olmaqla Fransanın özünün ərazilərində "Fransız müstəmləkəçiliyinə qarşı" mübarizə var. Parisdə hesab edirlər ki, BIG-in fəaliyyəti Fransanın təhlükəsizliyini təhdid edir və Bakı ilə münasibətlərin pisləşməsinə Fransa tərəfinin Ermənistan-Azərbaycan münafiqəsi ilə bağlı mövqeyi ilə izah edir. Fransanın Ermənistanı dəstəkləməsi dəfələrlə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Emmanuel Makron və onun hökumətinə qarşı son dərəcə sərt bəyanatlarına səbəb olub. Fransalı nazirlərin fikrincə, Azərbaycanın fransız separatçıları ilə məqsədyönlü işi beynəlxalq hüquqi fəaliyyət çərçivəsindən kənara çıxır və başqa ölkənin "daxili işlərinə müdaxilə" ilə sərhədlənir. Paris hesab edir ki, Yeni Kaledoniyadakı iğtişaşlara Bakı birbaşa dəstək verib, çünki Azərbaycan parlamenti müstəqillik tərəfdarlarından ibarət nümayəndə heyətlərini qəbul edib və onlara "Fransız neokolonializmi" ilə mübarizədə tam dəstək verdiyini bildirib və etirazlar zamanı "arxipelaqda asayışı bərpa etməyə çalışan" fransız polislərinin qəddarlığını ittiham edən bəyanatlar yayıb. Lakin dəstək əsasən şifahi olub. Fransanın daxili işlər naziri Cerald Darmanin Bakını "müdaxilə cəhdləri"ndə ittiham edərək, arxipelaqın radikal Kanak partiyalarına hərbi, hətta maliyyə yardımı ilə bağlı heç bir nümunə göstərməyib.

Yeni Kaledoniya milli azadlıq müharibəsinin astanasına necə gəldi

Bakıda ötən həftə keçirilən konfransla bağlı rəsmi məlumatda bildirilir ki, konfrans "Azərbaycan və Fransız Polineziyası arasında parlamentlərarası, iqtisadi və humanitar əməkdaşlığın qurulması imkanlarına, o cümlədən elm, təhsil, idman, səhiyyə və digər sahələrdə əməkdaşlıq imkanlarına" həsr olunub. Bu, Fransanı sakitləşdirmir, Paris hesab edir ki, bu, Bakının dənizəşırı ölkələrə təsir imkanlarını artırmağa xidmət edir.

Lakin Parisdəki azərbaycanlı diplomatlar hadisələrin bu cür yozulmasını qəti şəkildə rədd edir, əsas gətirirlər ki, söhbət hökumətdən yox, parlament iclaslarından gedir. "Le Figaro" qəzetinin fransız jurnalistlərinin sorğusuna cavab olaraq onlar xatırladıblar ki, "Qarabağdakı separatçıların nümayəndələri Fransa Senatında qəbul olunanda Azərbaycan "daxili işlərinə heç bir müdaxilə" yox idi? Ona görə də saxta ittihamlara son qoymağın vaxtı çatıb", - Azərbaycan təmsilçiləri təkid edirlər. Bu günlərdə Taitidə başlayan Fransız Polineziyası silahlı qüvvələrinin "Mapara 2024" ("Taiti dilində uçan balıq") təlimləri Fransadan unikal cavab kimi görünür. Təlimin məqsədi təkə "təbii fəlakətlərə cavab vermək" deyil, həm də yerli ordu və donanmanın döyüş hazırlığını nümayiş etdirməkdir.

V.VƏLİYEV

"Özbəkistan növbəti dövlətdir ki, Azərbaycanla strateji tərəfdaşlıq və müttəfiqlik haqqında rəsmi sənəd imzalanıb. Bu prosesdə bizim ölkələrimizin qarşılıqlı bir-birinə həm marağı, həm istəyi var, həm də biz münasibətlərimizdə son dərəcə ilginç, etibarlı şərait yaratmışıq. Bu yüksək etimaddan xəbər verən bir şəraitdir". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında politoloq Tofiq Abbasov deyib. Tofiq Abbasov sözlərinə belə davam edib: "Odur ki, bu proseslərdə liderlərin çox böyük rolu var.

Çünki münasibətlər həmişə insanları, siyasi elitaları, məramları yoxlayır və bütün bu proseslərin hamısında Azərbaycanla Özbəkistan rəhbərlərinin birmənalı həmişə marağı var idi ki, bir-birinə yaxın olsunlar, elə bir tərdə münasibətlərini qursunlar ki, onlardan həm iki ölkə bəhrələnsin, həm də üçüncü dövlətlər. Biz artıq Daşkənddə Prezident İlham Əliyevin dövlət səfəri əsnasında gördük ki, hər iki lider bildirdilər ki, biz tək özümüz haqqında düşünmürük, üçüncü tərəfləri də bu proseslərə qatacağıq. Yəni əgər bizim özümüzün xeyrimiz varsa, həm də üçüncü tərəflərə böyük töhfələr vermiş olacağıq. Əlbəttə, burada strateji tərəfdaşlıq, müttəfiqlik çox vacib məsuliyyət qoyur. İlk növbədə bu ondan irəli gəlir ki, birincisi bəlli olduğu kimi tarixi, hüquqi, mənəvi köklər var, dil və din birliyi var. Bunlar hamısı elə bir təllərdir ki, onlar nəinki qırılmır, əksinə möhkəmlənir və ildən-ildə yeni imkanların açılmasını bizə töhfə edir. Təbii burada biz orada gördük ki, nə dərəcədə iki lider bir-birinə etimad göstərir. Birgə investisiya fondunun olması, onun vəsaitlərinin çox lazımlı işlərə qatılması, iki dövlət rəhbərinin də iştirakı ilə biznes qruplarının da yüksək səviyyəli görüşü keçirildi və orada yeni perspektivlər, yeni üfüqlər açıldı. Əlbəttə, bunlar hamısı son dərəcə vacib məqamlardır ki, bizim ölkələrimiz həm bir-birinə yaxın olsun, həm də ki münasibətlərdən çox böyük töhfələr, böyük xeyir, qazanc əldə etsinlər. Bu sirr deyil ki, birincisi

"Bakı ilə Daşkənd bir-birlərini çox gözəl başa düşürlər"

MÜNASIBƏT

qazanc, açılacaq yeni imkanlar bunlar ilk növbədə insanların rifahını artırır, onlara rahatlıq gətirir, onların gələcəklə bağlı fikirlərini aydın edir. Ona görə də demək olar ki, iki lider burada böyük bir yaşıl işiq yandırmaqla göstərdilər ki, ölkələrimizin yaxınlaşması, münasibətlərimizin genişlənməsi çərçivəsində heç bir maneə yoxdur və ola da bilməz. Təbii bu proseslərə də üçüncü bəzi neqativ və bədxah qüvvələrin müdaxilələri ola bilər. Amma biz o dərəcədə bir-birimizə güvənir, arxayınlıq ki, onların hamısının qarşısını alacağıq.

Nahaq yerə Prezident İlham Əliyev orada bildirmədi ki, iki möhkəm güc toplaşmış, iki inkişaf etmiş, suveren hüquqlarını bilən, reallaşdıran ölkənin birliyi çox vacib bir amildir. Bəli, beynəlxalq münasibətlər kontekstindən yaxınlaşsaq artıq Azərbaycan-Özbəkistan münasibətləri mən deyərdim ki, beynəlxalq həyatın vacib işlək amillərindən birinə çevrilib. Biz bir-birimizə yaxınlaşmaqla həm də yeni kommunikasiyaların, yeni yolların, yeni tranzit imkanlarının genişlənməsini qaçılmaz edəcəyik. Bunun üçün də çox

böyük imkanlar var. Əlbəttə, burada Azərbaycanın rolu həddindən artıq böyükdür. Məsələ onda deyil ki, biz Avrasiya məkanının daha çox əlverişli mövqeyində yerləşmişik. Məsələ burasındadır ki, hər iki ölkənin böyük dənizlərə çıxışı yoxdur və bu baxımdan əlbəttə ki şərqdən gələn yollar hamısı bizdən keçir. Biz də bu traveslərin hamısında imkanları elə səfərbər etmişik ki, yollarda dayanmaq olmasın, birbaşa hərəkət olsun və dənizlər istiqamətində də bizim mallar, yüklər, üçüncü ölkələrin yüklərinin daşınmasında maneələr olmasın. Yəni, kommunikasiyalar ilk növbədə ona görə lazımdır ki, insanları birləşdirsin, insanların mübadiləsi üçün böyük imkanlar yaratsın və bu baxımdan da hesab edərəm ki, Bakıyla Daşkənd çox gözəl bir-birlərini başa düşürlər, bir-birlərinə söykənirlər. Bu bir daha göstərdi ki, bəli, böyük bir Azərbaycan diplomatiyası xarici coğrafiyalarda böyük uğurlardan birini əldə etdi və demək olar ki, bizim yaxın müttəfiqlərimizin sayı da artmaqla həm də ölkəmizin beynəlxalq mövqelərini möhkəmlənmək üçün imkanlar yaratdı".

Ayşən Vəli

Mətanət Məmmədova

Qiyməti artdıqca sürəti azalan İNTERNET

İnternet yaranan gündən ölkəmizdə sürəti aşağı olub. Nə məsələdir-sə, internet provayderləri bu sürəti tənzimləyə bilmir. Ya bacarmırlar, ya bacarmaq istəmirlər, ya da belə məsləhət bilirlər.

Bunun əziyyətini kim çəkir? Təbii ki, əhali. Bir tərəfdən də düşünəndə axı camaat bu nə belədir düşüb? Nəyinə gərək idi internet? Başını salıb aşağı rahat həyatını yaşayırdı. İnformasiyasını mətbuatdan, televiziyadan alırdı, vaxtı da çox qalırdı, asudə vaxtını təbiətin qoynunda, səmərəli şəkildə keçirirdi. Hələ üstəlik istirahətinə, digər işlərlə məşğul olmağa da vaxtı qalırdı.

Ancaq nə etməli ki, həyatımıza internet daxil oldu. Hərəmiş əlimizə bir telefon aldığımız evimizə də bir kompyuter. Daha sonra bu telefonların da, kompyuterlərin də iştirakını doldurdu sosial şəbəkələr. Sosial şəbəkələr hələ çevrilib sosial media da oldu. Bizə də elə sosiallaşdırdı ki, artıq internetsiz həyat təsəvvüredilməz oldu. Qaldıq sosial şəbəkələrdə. Ta oradan çıxmaq nədir, bilmədik.

Bundan istifadə edənlər isə nə etdilər? İnsanların bu zəif nöqtəsini ələ keçirib başladılar onlarla internet biznesinə. Başladılar, buna kim nə dedi, daha doğrusu deyə bilirdi ki? Pulunu ver, internetini al, orada bir saat da qalarsan, özün bilərsən, bir gün də. Heç istəyisən, çıxma.

Amma belə olmadı axı. Pulumuzu verdik, internetimizi aldığımız, lakin bu internet heç votsapa yetmədi. Foto və videolar açılana kimi can çəkdi. Bəs bunun Yutubu, TikToku, Feysbuku, Telegramı, nə bilim, daha nələri var. Elektron kitabxanası, filmtəkasi, min bir adda, çeşiddə onlayn ödəmələri, xidmətləri var. Bəs bu internetlə bunların hansının öhdəsindən gələsən?

İllər ötdükcə, insanlar çarəsiz vəziyyətdə gözlədi ki, bir gün düzələr. Düzəlməsi də belə oldu ki, hər dəfə qiymətlər qalxdıqca, internetin sürətində azalma müşahidə olundu. Bu yaxınlarda yenə internetin qiyməti qalxıb 18 manatdan 25 manat oldu. Bu artım da sürətə əsla təsir etmədi. Sürətin 100 mb/s olduğu iddia edilən internetə baxan hər kəs gördü ki, heç bu, yarı da deyil. Bu qiymət artımına kədərlənənlərdən biri olaraq evdə internetin sürətinə nəzər salarkən onun 25 mb/s olduğunu gördüm və kədərin ikiqat artdı. Provayderlə əlaqə saxlayıb gileyimi bildirəndə isə o, "yəqin modeminizdə problem var", - dedi. Mən də modemin onların özləri tərəfindən qoyulduğunu bildirdim. Az sonra mb/s 80-90-na qalxdı. Lakin sonrakı günlər yenə də azalma xətti ilə getdi. Bu, hər kəsin qarşılaşdığı, verdiyi pulu haqq etməyən problemdir ki, əsla həllini tapa bilmir.

Provayderlər hazırda əhaliyə məsləhət görür ki, evdən çıxanda modemi söndürün, qayıdanda görəcəksiniz ki, sürət artıb. Bunu edənlər də var. Amma elə burada adam bismiş toyuğun gülməsi qədər gülmək istəyir.

Demək, bu, yeni çıxış yoluna bənzər bir məsələdir. Yəni hər hansı modem söndürüldükdə, əlbəttə, sürət artır. Təbii ki, istifadə edənlər üçün. Sən evə gələndə isə modemi şəbəkəyə daxil edəcəksən, əgər mb/s zəifdirsə, elə də olacaqdır.

Deməli, provayderlər bu məsləhəti özləri üçün verir. Yəni evdən çıxan hər kəs modemi söndürsün, ümumi xətdə sürət güclənsin və şikayətçilərin sayı azalsın. Vəssalam.

Məncə onların məsləhətinə qulaq asağ. Çünki evdə olarkən evdən çıxanların hesabına bizim də bəlkə internetimiz sürətli olar?.. Amma başqa bir məsələ də var axı. Modem yandırılıbsöndürməklə günümüzü başa vuracağıqsa, bəs 25 manatı nə üçün veririk, bunu bizə izah edən tapılınsın...

"Mədəni əlaqələrin inkişafı türk dövlətlərini daha da gücləndirəcək"

"4.5 milyon kvadrat kilometr ərazisi, 150 milyondan artıq əhalisi olan böyük türk dövlətləri birliyi coğrafiyasında mədəni əlaqələrin qurulması dövlətlərin daha da yaxınlaşması, əlaqələrin inkişaf etməsinə yol açır. Post müharibə dövründən etibarən Azərbaycan türk dövlətləri arasında birləşdirici həlqə kimi Türkiyə ilə birlikdə çalışır. Uzun müddət türk dövlətləri müxtəlif imperiyaların tərkibində oldu, dövlətləri biri-birindən ayırmağa çalışdılar, mədəni-mənəvi əlaqələri itirmək üçün əllərindən gələni etdilər. Hətta bir sıra süni konflikt və nifaq toxumları da səpməyə cəhd göstərdilər. Ancaq ikinci Qarabağ savaşından sonra Azərbaycanın yaratdığı yeni reallıq fonunda artıq bölgədə, Mərkəzi Asiyada eləcə də Cənubi Qafqaz regionunda yeni konfigurasiya yarandı". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında sosioloq Üzeyir Şəfiyev deyib. O bildirib ki, Azərbaycanın təşəbbüsü ilə sözügedən məsələdə xeyli yol qət edilib: "Əsas böyük siyasi xadimlər tərəfindən qoyulan Türk Dövlətləri Birliyi ideyası bu gün bütün sahələrdə öz ifadəsini göstərir. Elə Özbəkistan-Azərbaycan, Qazaxıstan-Azərbaycan, Türkiyə-Azərbaycan və digər Türk Dövlətləri Birliyinə daxil olan dövlətlər arasındakı əlaqələr formalaşmaqda olan birliyin daha da möhkəmlənməsinə xidmət edir. Onların tarixi, əzəli yaddaşının bərpasına və yeni formalaşmaqda olan Türk Dövlətləri Birliyinin daha güclü beynəlxalq təşkilata çevrilməsinə xidmət edir. Mədəniyyət, incəsənət və digər sahələrdə də əlaqələrin inkişafı davam edir. Bununla da artıq beynəlxalq münasibətlər sistemində güclü təsir imkanlarına malik olan yeni bir birlik formalaşır.

Dövlətlər arasındakı mədəni bağlar dərinləşdikcə birlik daha da möhkəmlənəcək. Bütün sahələrdə düşüncələrimiz, dilimizi daha da yaxınlaşdırmalıyıq. Türk Dövlətləri Birliyinə daxil olan dövlətlərin vahid türk dili formatı tapmaları daha yaxşı olar. Mədəni əlaqələr genişləndikcə isə türk dövlətləri arasındakı yaxınlıq daha da dərinləşəcək. Beləliklə tarixən mövcud olan əlaqələr bərpa olunacaq, həm də mədəni əlaqələrin inkişafı türk dövlətlərini daha da gücləndirəcək".

Səbinə Hüseynli

əlaqədar fəsil dəyişikliyi xəstəlikləri meydana çıxır. Bunlardan əsası tənəffüs və mədə-bağırsaq sistemi xəstəlikləridir. Biz kiçik yaş qrupundan olan uşaqlarda hər zaman peyvəndlərin olmasını tövsiyə edirik. Çünki onlara peyvənd vurulması bədəndə immunitet yaradır. Bu da kəskin virus infeksiyalarından qorunmaq imkanı yaradır və uşaqlarda xəstəliyə qarşı bədəndə antitellər olur. Uşaq bu xəstəliyə ya yoluxmur, ya da yoluxsa belə çox yüngül keçirir.

Fəsil dəyişikliyi zamanı uşaqlarda qidalarla bağlı da immunitet düşə bilər. Bununla bağlı olaraq uşaqlara bol vitaminli və balanslaşdırılmış qidalar hazırlanmalıdır. İstər uşaq olsun, istər böyük hər bir orqanizm individualdır. İstidən-soyuğa, ya da əksinə soyuqdan -

proqramı qəbul edilməli və qida müxtəlifliyi vurğulanmalıdır.

- Bədənin maye ehtiyacını ödəmək üçün bol su istehlak etmək çox vacibdir. Hazır meyvə şirələri, çay, qəhvə və turşulu içkilər maye ehtiyacını ödəmək üçün kifayət etmir. Bitki çaylarına həm təbii, həm də sağlam olduqları üçün üstünlük verilə bilər.

- Siqaret və spirtə qənaətlə yanaşmaq lazımdır. Siqaret çəkmək immunitet sistemində mənfi təsir göstərir və xəstəliklərin yaranmasına şərait yaradır. Həddindən artıq spirt istehlakı da siqaretlə birləşdirildikdə daha çox zərər verə bilər.

- İmmunitet sistemi yaşa və sağlamlıq vəziyyətinə görə idman etməklə gücləndirilməlidir. Gəzinti, velosiped sürmək və üzgüçülük ümumiyyətlə hər kəsin

Hava dəyişikliyinin təsirləri NƏLƏRDİR?

Temperaturun bir gün yüksək, digər gün isə aşağı olması bu vəziyyətdə hazır olmayan insanların sağlamlığını təhlükə altına qoyur. Ani hava dəyişiklikləri insan orqanizminin uyğunlaşma və müdafiə mexanizmlərini pozduğu üçün xəstəlikləri də dəvət edir. SİA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

Hava şəraitinin və temperaturun qəfil dəyişməsi viruslara qarşı həssaslığı artırır, orqanizmin müqavimətinin azalmasına səbəb olur ki, bu da yuxarı tənəffüs yollarının xəstəliklərinə yol açır. Yaz aylarında ən çox rast gəlinən xəstəliklərdən biri də xalq arasında "qrip" kimi tanınan burun yoluxucu virus infeksiyalarıdır. Xəstəlik virusun mənimsənilməsindən 1-2 gün sonra baş verir və burun tutulması, burun axması, asqırma, bəzən isə hərəkətin yüksəlməsi kimi əlamətlərə səbəb olur. Xüsusilə uşaqların və yaşlıların xəstəliyə qarşı ani temperatur dəyişikliyindən qorunaraq soyuq-dəymə keçirənlərdən uzaq durmaları tövsiyə edilir.

Hava dəyişikliyinin təsirləri nələrdir?

- İmmunitet sisteminin zəifləməsi ilə xüsusilə tənəffüs sistemimiz və qan dövranı sistemimiz təsirlənir.
- Yuxarı tənəffüs yollarının infeksiyaları, yeni burun və boğaz infeksiyaları çox yayılmışdır.
- Qan dövranı sistemimiz təsirləndikdə qan təzyiqində problemlər yaranır. Təzyiq dəyişikliyi ilə infarktların artdığı müəyyən edilmişdir.
- Yeni hava axınlarına görə miqren tutmaları baş verə bilər.
- Havanın qəfil dəyişməsi insanın əhval-ruhiyyəsinə təsir edərək əsəbilik, narahatlıq və həssaslığa səbəb ola bilər.
- Mənfi hava dəyişikliyi, yeni daha az günəşli, yağışlı mühitlər depressiyaya səbəb ola bilər.
- Həddindən artıq temperatur artımı allergik xəstəliklər və yoluxucu xəstəlikləri artırır.
- Hava dəyişiklikləri yorğunluğa və yuxu rejiminin dəyişməsinə və bu da iştahın dəyişməsinə səbəb ola bilər.
- Xroniki xəstəlikləri olan insanlarda və yaşlılarda uyğunlaş-

ma daha çətindir. Bu insanların daha diqqətli olması tövsiyə olunur.

Həkim-terapevt Sübhan Hacıyev: "Ümumiyyətlə, insan təbiətlə çox sıx əlaqədədir və təsadüfi deyil ki, təbiətdə olan bütün makro-mikro elementlər insan orqanizmində də öz yerini tapıb. Eyni zamanda, təbiətdə baş verən bütün hidrometeoroloji amillər də orqanizmə təsirsiz ötürülmür. Lakin bir çox insanlarda, xüsusilə də gənc nəsil insanlarda uyğunlaşma prosesi dediyimiz adaptasiya çox sürətli getdiyi üçün biz bunları ciddi şəkildə narahatlıqla keçirmirik. Lakin uşaqlar və yaşlı insanlarda bu bir qədər fərqli keçir."

Uşaqlarda daha çox immun sisteminin və digər sistem orqanlarının tam formalaşmadığı üçün, yaşlı insanlarda isə bir çox xroniki xəstəliklərin, xüsusilə də ürək-damar xəstəliklərinin olması ilə adaptasiya prosesləri ləngiyir və nəticədə havada olan dəyişkənlik, xüsusilə də məsələn əgər bir havada 12 dərəcədən çox dəyişkənlik olarsa bu birbaşa qandamar sistemində təsir göstərir. Məsələn, bir insan çox sərin bir yerdən qəflətən isti bir yerə keçərsə damarlarda ciddi şəkildə genişlənmə baş verir, təzyiq düşmələri, soyuq tər, ümumi qan dövrənin və beyin qan dövrənin pozulması ola bilər. Eləcə də əksinə çox isti yerdə olmuş insan qəflətən soyuq bir yerə girərsə damarlarda bir sıxılma, daralma baş verir ki,

aterosklerotik xəstəliklərin və yaxud da ki tromboz xəstəliklərinin olması nəticəsində orqanizmdə çox ciddi fəsadlarla özünü göstərə bilər.

Hava şəraitinin dəyişməsi eyni zamanda tənəffüs yolları allergiyasından əziyyət çəkən insanlarda da bu xəstəliklərin daha çox aqresivləşməsi və aktivləşməsi ilə özünü göstərir. Bu cür insanlarda gözlərdə yaşarma, burun axması, burun tutqunluğu, asqırmalar, ümumi qaşınmalar, xüsusilə də ağız içi qaşınmalar çoxalır".

Həkim-pediatr Aygün Cəfərlı: "Fəsil dəyişkənliyində uşaqlarda müxtəlif problemlər yarana bilər. Məsələn, yay fəsilində uşaqlar həm qidalar, həm günəş, həm də dənizdən bol vitamin alırlar. Bunlar hamısı sağlamlıq üçün çox önəmlidir. Amma buna baxmayaraq avqust aylarının sonlarından payız dövrəsinə keçdiyimizə, havalarda temperatur fərqli olduğuna görə orqanizmə təsir edir. Bununla

istiye keçilməsini hər bir orqanizm fərqli qarşılayır. Əksər insanlar bunu fəsadsız keçirir. Amma insanlarda immunitet düşməsi səbəbindən insan kəskin bakterial infeksiyalara yoluxa bilər. Bu iqlim, temperaturla bağlıdır. Bəzən sağlam orqanizm fəsil dəyişikliyinə allergik reaksiya verir. Məsələn, uşaqlarda gözlərdə qızarma və qaşınma olur. Bunlar çox müşahidə olunur. Eyni zamanda bura mədə-bağırsaq problemləri də aiddir. Bunun səbəbi insan bədəninə temperatur əlaqədar ümumi müqavimətin aşağı düşməsidir.

Yay fəsilinə keçiddə biz çox istəyirik ki, uşaqlar açıq havada bol zaman keçirsinlər. Valideynlər bəzən uşaqlarını havaya uyğun geyindirmirlər. Uşağı düzgün geyindirmək lazımdır ki, bədəninə D vitamini daxil olsun. Çünki D vitamini bədəndə immunitetin qalxmasına səbəb ola bilər. Son zamanlar uşaqlarda ən çox qarşılaşdığımız hallar bədən müqavimətinin aşağı düşməsi, boğaz ağrısıdır. Mütəq, şəxsi gigiyenaya mütəq diqqət etmək lazımdır".

Bu hallarda xəstəliklər qaçınılmazdır. Bəs, necə qorunmalıyıq?

- Yaxşı vitamin və mineral dəstəyi təmin edilməlidir.
- Düzgün qidalanma

ede biləcəyi fəaliyyətlərdir.

- Nizamlı və keyfiyyətli yuxu sizə gün boyu canlılıq verir.
- Səhər, günorta və axşam saatlarına uyğun geyinməyə diqqət yetirilməlidir. Mümkünse, nazik təbəqələrdən ibarət geyim kombinasiyası hazırlanmalıdır.
- Daxili mühit yaxşı havalandırılmalı və təmizlənməlidir. Qapalı mühitlərdə xəstəliklərin daha sürətli yayılmasına səbəb olur.
- Kondisionerlə sərinləməyə çalışarkən diqqətli olmaq lazımdır. Xüsusən də günorta saatlarında hava isti olanda kondisioner fasiləz işə salınır və xəstəliklər qaçılmaz olur.
- İmmunitet sistemini gücləndirən əlavələr qəbul edilə bilər. Bunların arasında arı polenini, B-karotini, vitamin komplekslərini, koenzimi və yaşıl çayı saymaq olar.
- İnfeksiya əlamətləri varsa, gecikmədən həkimə müraciət etmək lazımdır.

Ayşən Vəli

Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin Bakıya dövlət səfəri bir daha göstərir ki, rəsmi Kreml Azərbaycanla Ermənistan arasında planlaşdırılan sülh müqaviləsinin imzalanmasında öz rolunu təklif edir. Lakin bu, Ermənistanı himayə edən, ona hər cür hərbi və maddi dəstək verən ABŞ və Fransanı narahat edir.

Ermənistanı sülh müqaviləsindən kimlər yayındırır?

Çünki bu ermənipərəst ölkələr məhz İrəvanın acizliyindən istifadə edərək Cənubi Qafqazda qarşıdurma yaratmaq və bununla da regiondakı maraqlarını təmin etmək istəyirlər. ABŞ və Fransa rəsmiləri anlayırlar ki, Rusiyanın vasitəçiliyi ilə Azərbaycan və Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşması istiqamətində müəyyən nəticələrin əldə olunması onların buradan sıxışdırılıb çıxarılması deməkdir.

Son zamanlar Ermənistanın ölkəmizin sərhədlərində hərbi təxribatlar törətməsi deməyə imkan verir ki, hərbi münaqişənin başlanması hər an gözləniləndir. Nəzərə almaq lazımdır ki, noyabrda Bakıda keçiriləcək COP29-da Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın da iştirakı barədə məlumatlar səslənir. Təbii ki, bu fakt iki ölkə arasında münasibətlərin normallaşması istiqamətində

ciddi hadisə ola bilər. Çünki əgər N.Paşinyan COP29-da iştirak etsə Prezident İlham Əliyevlə görüşə və sülh üçün ilkin addımlar atıla bilər. Məhz ABŞ və Fransa indiki halda bu məsələdən narahatdırlar. Ona görə də COP29-a qədər regionda təxribatlar törətməyi planlaşdırırlar.

Əslində, Ermənistanın hərbi-siyasi hakimiyyəti, həqiqətən sülh istəyir. Çünki başqa yolunun olmadığını anlayır. Qərblə Rusiyanın arasında sıxılan haylar üçün ən yaxşı istiqamət yaxın və inkişaf etməkdə olan qonşuları-Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətləri normallaşdırmaqdır. Məhz Ermənistan üçün ən yaxşı təhlükəsizlik çətiri budur.

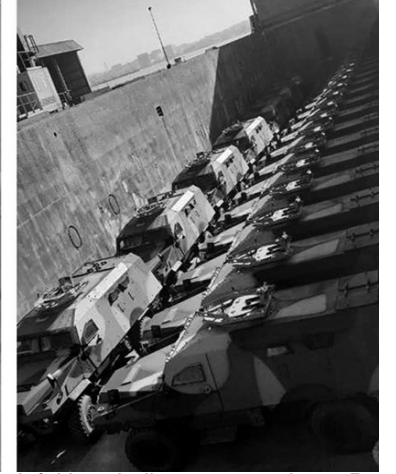
Reallıq isə belədir ki, Azərbaycan dövləti qalib tərəf olmasına baxmayaraq, sülh təşəbbüsü ilə çıxış edir. Regiondakı mövcud siyasi mənəz-

rə də onu göstərir ki, ölkəmiz sülhün təmin olunması üçün bütün mümkün imkanlardan istifadə edir. Ermənistan isə hələ ki, adekvat mövqə nümayiş etdirə bilmir. Yəni, Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyi də sülh istədiyini bildirir. Amma bu, əməldə təsdiqlənmişdir. Əslində, bəlkə də regional əməkdaşlıq mühitinin təmin olunması rəsmi İrəvanın da marağı daxilindədir. Çünki sülh müqaviləsinin imzalanması bu ölkəni Qərblə Rusiyanın hərbi poliqonuna çevrilməkdən qoruyacaq mühüm amildir. Axı, başqa yolu da yoxdur. Bu gün faktiki olaraq Rusiya və Qərb arasında hərbi və siyasi poliqona çevrilmək üzrə olan, hətta yaxın gələcəkdə Ukraynanın taleyini yaşa biləcək ölkə kimi onun xilas sülh müqaviləsinə tezliklə imzalamaqdan keçir.

Düzdür, post- müharibə dövründə iki ölkə arasında münasibətlərin normallaşdırılması istiqamətində müəyyən irəliləyişlər nəzərə çarpıb. Bunu Bakı da, Ankara da, İrəvan da etiraf edirlər. Təbii ki, az-çox əldə olunan nəticələr xeyli dərəcədə ikitərəfli təmaslar nəticəsində mümkün olub. İndi sülhə mane olan əsas məsələ Ermənistanın Azərbaycana qarşı davam edən ərazi iddialarıdır. Belə ki,

sibətlərin normallaşdırılması istiqamətində müəyyən irəliləyişlər nəzərə çarpıb. Bunu Bakı da, Ankara da, İrəvan da etiraf edirlər. Təbii ki, az-çox əldə olunan nəticələr xeyli dərəcədə ikitərəfli təmaslar nəticəsində mümkün olub. İndi sülhə mane olan əsas məsələ Ermənistanın Azərbaycana qarşı davam edən ərazi iddialarıdır. Belə ki,

dəfəlik, həll etməyə çalışır. Bu baxımdan rəsmi Bakının əsas tələbi Ermənistan konstitusiyasından sözügedən maddənin çıxarılmasıdır.

Təbii ki, bunları revanştist hisslərlə yaşayavın erməni cəmiyyətinə qəbul etdirmək heç də asan deyil. Yeni, konstitusiya dəyişikliyi nəticəsində Ermənistan daxilində ciddi qarşıdurmaların olması, hətta Nikol Paşinyan hakimiyyətinə qarşı üsyanların baş verməsi də gözləniləndir. Amma nə yazıq ki, Ermənistanın bundan başqa yolu qalmayıb.

Qeyd edək ki, sülh məsələsində Azərbaycan dövlətinin xüsusi bir mövqeyi ondan ibarət olub ki, Ermənistanla danışıqlar birbaşa - vasitəçilərsiz olsun. Prezident İlham Əliyev bildirmişdir ki, artıq vasitəçilərə ehtiyac yoxdur və Azərbaycanla Ermənistan sülh sazişini beynəlxalq hüquq norma-

Hayların ən yaxşı təhlükəsizlik çətiri Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətlərin normallaşmasıdır

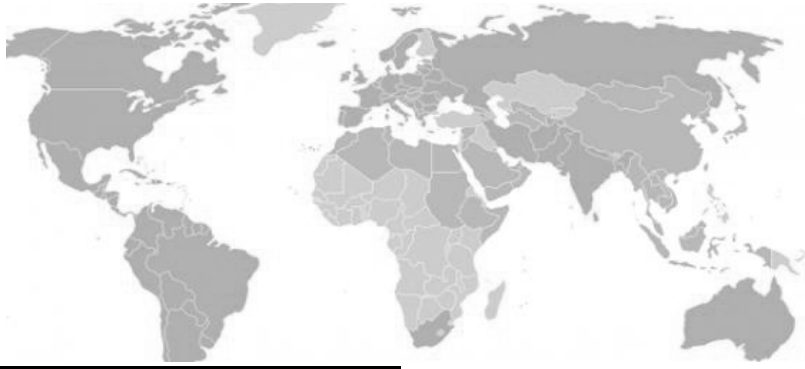

Ermənistan konstitusiyasında Azərbaycana qarşı açıq-aydın ərazi iddiaları mövcuddur. Bu isə o deməkdir ki, mümkün sülh təhdid altındadır. Çünki Ermənistanın hazırkı və ya gələcək hakimiyyəti ali hüquqi sənədə istinad edərək istənilən an revanşa cəhd edə bilər. Azərbaycan isə məsələni bir-

larna və ərazi bütövlüyü prinsiplərinə uyğun imzalamalıdır. Lakin ABŞ və Fransanın dövlət maraqları hələ də Ermənistanı əl-qolunu cilovlayıb. Yəni, onların siyasi iradəsinə zidd gedə bilməyən Ermənistan carəsiz durumdadır.

Elçin Zaman

Hələ 100 il əvvəl xarici işçilər Türkiyə ilə ortaqların qarşısını almaq üçün ADR-in işğal olunmuş ərazisini iki hissəyə - üstəlik, həmin ərazisinin bir hissəsini qonşusuna təhvil verməklə (!) ayırmışdılar və bunu "normal" və hətta "haqlı" hesab edirdilərse, onda niyə İran və Ermənistanın öz aralarında ortaqların qarşısını yaratmaması üçün Azərbaycanın qarşısında əngəllər

Hind-Avropa təhlükəsi- düşünməyə dəyər...

yaratmağa cəhd edirlər?

Azərbaycan öz tarixi sərhədlərinin bərpası istiqamətində kifayət qədər güclü diplomatik manevrlər edir

Bu gün qonşu İran hələ də "qırmızı" xətdən danışır, üstəlik Fransa, Hindistan silahlarının Ermənistanı göndərilməsində rol alır və Ermənistanı ABŞ hərbiçilərinin mövqelənmələrinə göz yumur!

Və həmin proseslər fonunda Azərbaycan öz tarixi sərhədlərinin

bərpası istiqamətində kifayət qədər güclü diplomatik manevrlər edir və 1920-ci ildə "bölgədəki geosiyasi dəyişiklik" adı altında "sərhədlərin dəyişməsi" faktının üzərindən çarpaz xətlər çəkməyə gücü də var. Və bir gün bu tarixi realıq həqiqət olacaq!

Azərbaycan haqlı olaraq sual edir: nəyə görə Ermənistan və İranın Azərbaycan və Türkiyənin əsrlər boyu (!) mövcud olmuş, lakin Çiçerin, Orconikidze və Stalinin xoşuna gəlməyən ümumi sərhəddən məhrum edilməsi hesabına

ortaqların olmalıdır? Bax, tələb edilən izah da budur və qarşı tərəflər nə qədər cəhd etsələr də, bu tarixi reallığın əsl izahını tapa bilməyəcəklər.

Saxtakar "Turan təhlükəsi" iddiası

Daha bir sual: oyunbazlıq edənlər, niyə bir dövlətin iki hissəsinin həyasız və əsassız bir şəraitdə birləşməsi "Turan təhlükəsi" adı altında beynəlxalq ictimai rəyə sınıdır?! Bu zaman Azərbaycan da tam olaraq hesab edə bilər ki, vaxtilə Azərbaycandan qoparılmış və Ermənistanla İran arasında yaradılmış ümumi sərhəd regiona Hind-Avropa təhlükəsi yara bilər! Belə deyilmi? Məncə, düşünməyə dəyər...

Afət Tahirqızı

"Laçın şəhəri gününü indi daha ürəklə, qürurla qeyd edirik"

"26" avqust Laçın şəhəri günüdür. Bu gün Azərbaycan Prezidentinin 2023-cü ildə imzaladığı sərəncamla müəyyən edilib.

Əlamətdar günün bu tarixdə qeyd olunması Azərbaycan Ordusunun Laçın şəhərində 2022-ci ilin avqustun 26-da yerləşməsi ilə əlaqədardır. Əslində Laçın rayonu 2020-ci ilin dekabrın 1-də azad olunmuşdu. Həmin il 44 günlük Vətən müharibəsi ilə müzəffər Azərbaycan ordusunun qələbəsi ilə başa çatmışdı. Azərbaycan Füzuli, Cəbrayıl, Zəngilan, Qubadlı rayonları və Şuşanı işğalçı Ermənistan ordusundan azad etmişdi. 10 noyabrda imzalanmış üçtərəfli Bəyanata uyğun olaraq Ağdam, Kəlbəcər, Laçın rayonları dinc şəkildə Azərbaycanın nəzarətinə qaytarılmalı

idi". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında "Yaşıl Dünya" Ekoloji Maarifləndirmə İctimai Birliyinin sədri Elman Cəfəri deyib.

Elman Cəfəri sözlərinə belə davam edib: "Bütün adı keçən rayonlar qaytarılarsa da, ermənilər Laçının Zabux və Sus kəndlərində məskunlaşmışdı, Ermənistanı gedən yol isə Laçın şəhərindən keçirdi. O üzündən Laçın şəhərinin Azərbaycanın nəzarətinə keçməsi bir neçə il yubandı. Nəyahət, 2022-ci ilin avqustun 26-da Laçın şəhəri Azərbaycanın nəzarətinə keçdi. Bu gün Laçında yüzlərlə azərbaycanlı ailə məskunlaşıb. Onlar 30 ildən sonra bu torpaqların həqiqi sahibi kimi öz yurdlarına dönbörlər. 26 avqust bütün azərbaycanlılar üçün qürur günüdür. Çünki 30 ildən sonra öz haqqımızı bərpa etdik, torpaqlarımızı işğaldan azad etdik. 2023-cü ilin 19 sentyabrda baş vermiş lokal anti-terror əməliyyatları nəticəsində ermənilərin yaratdığı qondarma rejim tarixin zibilliyinə atıldı. Xankəndi, Əsgəran, Xocavənd, Ağdərə, Xocalı Azərbaycanın nəzarətinə keçdi. Bu gün laçınlılar öz torpaqlarında dinc və təhlükəsiz şəraitdə yaşayırlar, yarıdır, tikib-qururlar. Məlumdur ki, 30 illik işğal dövründə Ermənistan şəhərlərimizi, kəndlərimizi, qəsəbələrimizi viran etmiş, vandal hücumuna məruz qoymuş, mədəni irsimizə böyük zərbə vurmuşdu. Tarixi-mədəni və dini abidələrimiz, məscidlərimiz dağıdılmış, talan olunmuşdu. Hazırda işğaldan azad edilmiş Qarabağ və Laçın ray-

onunun daxil olduğu Şərqi Zəngəzur yenidən qurulur, ərazilər minalardan təmizlənir, sürətlə genişmiqyaslı bərpa və yenidənqurma işləri aparılır. Həyat yenidən azad Qarabağa, Zəngəzura qayıdır. Məcburi köçkünlərin öz doğma yurdlarına dönüşü üçün Azərbaycan Prezidentinin 2022-ci il 16 noyabr tarixli 3587 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı"nın icrasına başlanılıb. Artıq Laçın şəhərinə məcburi köçkünlərin qayıdışına başlanılıb və bu istiqamətdə işlər davam etdirilir.

Laçın şəhəri ilə yanaşı Zabux və Susda da yenidən-

qurma və bərpa işləri aparılır. Laçın şəhəri gününü indi daha ürəklə, qürurla qeyd edirik. Bu cür əlamətdar günlər dünyaya bir mesajdır. Erməni vandallarının 30 il işğaldan saxladığı bu torpaqlar bizimdir. Minillər ərzində bu torpaqlarda tarixi, mədəni irs yaratmışıq. Azərbaycan xalqının izini bu torpaqlardan silmək mümkün deyil. Müzəffər ali baş komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə qan tökərək torpaqlarımızı işğaldan azad etmişik, əraziləri minalardan təmizləyirik. Böyük qayıdış başlanıb. Biz bu yurdlara dönəcəyəm və bu torpaqları Azərbaycanın əl cənnət güşələrindən birinə çevirəcəyik".

Ayşən Vəli

Elçin Bayramlı

Global demonkratiya: "Telegram"a qarşı hüquqi terror

Dünyada hər hansı dövlətdən asılı olmayan yeganə müstəqil sosial şəbəkə olan "Telegram"ın təsisçisi Pavel Durovun avqustun 25-də Bakıdan Fransaya uçarkən Parisin Le-Burje hava limanında həbs edilməsi beynəlxalq miqyasda qalmaqala və etirazlara səbəb olub.

İndiyədək, Paveli heç bir cinayətdə və qanun pozuntusunda günahkar göstərə bilməyiblər, ona heç bir ittiham irəli sürə bilməyiblər. Gülməlidir ki, o, həbs olunmazdan bir neçə dəqiqə əvvəl axtarısa verilib. Əvvəldən belə məsələ olsaydı, Durova məlumat çata bilər və o, Parisə uçuşdan imtina edə bilərdi. Fransa hüquq orqanları ona qarşı 10-dan artıq ağır ittiham (terrorizm, pedofiliya, sənədlərin saxtalaşdırılması, narkotik qaçaqmalçılığı, fırıldaqçılıq, çirkli pulların yuyulması, oğurlanmış malların idarə edilməsi və s.) irəli sürüb. Bunlar o qədər güclü ittihamlardır ki, bütün dünyadan adamlar bunları lağa qoyur.

Pavel Valeryeviç Durov 1984-cü ildə Sankt-Peterburqda anadan olub. Onun atası rus, anası isə ukraynalıdır. "VKontakte" və "Telegram" sosial şəbəkələrinin yaradıcısıdır. 15 milyard dollar sərvəti ilə "Forbes"-in milyarderlər siyahısında (120-ci yer). Onun sərvəti əsasən "Telegram"a sahib olması ilə bağlıdır. Pavel "Telegram"ı tam azad sosial şəbəkə və messenger sistemi kimi yaradıb və heç bir dövlətə, təşkilata, şirkətə tabe olmayacaq bir sistem qurub. Bu şəbəkə qısa müddətdə populyarlaşandan sonra fəvqəldövlətlər tərəfindən ona nəzarət cəhdləri baş verib.

2014-cü ilin aprelində Pavel Durov bildirdi ki, 4 ay qabaq FSB "Yevromaydan" adlı "Telegram" qrupunun təşkilatçıları haqda informasiyanı onlara verməsini tələb edib, o isə bu tələbi rədd edib. Bir müddət sonra Durov Rusiyadan emiqrasiya edib. 2015-ci ildən Sent-Kits və Nevs Federasiyasının, 2017-ci ildən isə həm də BƏƏ-nin və Fransanın vətəndaşıdır. 2017-ci ildən daimi olaraq Dubayda yaşayır və "Telegram" şirkətinin baş ofisi də orada yerləşir.

Paveli qarşı ən böyük təzyiqlər və təkliflər isə ABŞ-dən gəlib. ABŞ bu sosial şəbəkə üzərində nəzarəti ələ almaq üçün ondan sistemin nəzarət kodlarını tələb edib. Pavel isə etiraz edib.

Ukraynada müharibə başlayandan sonra Durova qarşı təzyiqlər daha da artmağa başlayıb. ABŞ-ın məxfi xidmətləri hər vaxt bu şəbəkəyə nəzarəti ələ keçirməyə çalışırdılar. Bu haqda Pavel özü də mediada açıq məlumat vermişdi.

Əslində, "Telegram"ı nəzarətə keçirmək istəyən ABŞ dövləti deyil, əsasən ABŞ-da oturub bütün dünyaya hökm etməyə çalışan qlobalistlərdir. ABŞ faktiki olaraq dövlət deyil, şirkətlər qrupudur və özlərini Vahid Dünya Hökuməti adlandıran qlobal mafiya tərəfindən idarə edilir.

Analitik Asif Şəfəqətov öz Feysbuk hesabında yazır: "Hamı Durovun niyə həbs edildiyini yaxşı bilir. "Telegram" qlobalistlər üçün böyük təhlükəyə çevrilmişdi. İnformasiya meydanında heç nə onların nəzarətindən kənar qalmamalıdır. Planlaşdırılan növbəti pandemiyalar vaxtı da belə şəbəkə qlobalistlər üçün başağrısı ola bilər..."

"Telegram" komandası bəyan edib ki, onlar Pavelin həbs edilməsini gözləyirdilər və bu hala qarşı fəaliyyət planları mövcuddur. Göründüyü kimi, "totalitar" ölkə adlandırdıqları Rusiyada Durov FSB-yə imtina edə bildi, lakin həbs edilmədi, amma "demokratik" ölkə olan Fransada gülməli ittihamlarla dərhal həbs edildi".

Pavel Durovun həbsi bir daha onu deməyə əsas verir ki, Qərbdə azad jurnalistləri, azad medianı sevmirlər. "Vikiliks"-in təsisçisi Culian Pol Assancın nümunəsində dünya bunu növbəti dəfə görmüşdü.

Durov amerikalı jurnalist Taker Karlsona müsahibəsində belə demişdi: "Mən kimdensenə ömrü almaqdansa, azad olmağı üstün tutaram. Azadlığı üstün tutanları isə Qərbdə də həbs edirlər..."

Bəli, bütün dünyaya "demokratiya", "söz azadlığı" kimi məvfulmlar pərdəsi altında təzyiq edib, öz qlobal hakimiyyətlərini qurmağa çalışan qüvvələr nə söz azadlığını sevir, nə demokratiyanı. Qərbdə formalaşmış və oradan bütün dünyaya hökumranlıq etməyə çalışan qlobalistlər özlərinə tabe olmayan dövlətləri, təşkilatları, şəxsləri, şirkətləri məhv etməyə və ya ələ keçirməyə çalışırlar.

Lakin heç də hamı satılmır. Pavel kimi prinsipal adamlar hələ də var və onlar ölüm qorxusu ilə belə öz prinsiplərindən geri çəkilmirlər. Bu gün dünyada yeganə azad sosial şəbəkə "Telegram"dır. Məhz bu səbəbdən onu ələ keçirməyə çalışırlar. Digər bütün şəbəkələr bu və ya digər şəkildə qlobal mafiyanın əlindədir və onların vasitəsilə bütün dünyanı izləmək, nəzarətdə saxlamaq, kütlələri idarə etmək, psixologiyalarını və mövqelərini formalaşdırmaq siyasəti yürüdürlər. Populyar sosial şəbəkələr Qərbdəki dairələrin siyasətinə zidd olan materialları və onları paylaşanları bloklayır, bütün şəxsi və məxfi məlumatları oğurlayır, hər kəsi 24 saat nəzarətdə saxlayaraq izləyirlər.

Ümidvarıq ki, azad sosial medianın son qalası olan "Telegram" təslim olmayacaq, satılmayacaq və dünya informasiya məkanında həqiqətləri oradan izləyə biləcəyik.

Əli Kərimli İlqar Məmmədovun məsləhətini eşitmədi, fəlakətlə üzləşdi

Bu gün insanların gözlərində sevinc, qəlblərində fərəh yaşanır. Çünki ərazi bütövlüyü və suverenliyi bərpa olunan Azərbaycanda növbədənəkar parlament seçkiləri keçiriləcək. Seçkilərə hazırlıq yüksək səviyyədə, əhalinin fəallığı ilə aparılır. Aktiv müzakirələr, sosial şəbəkələr üzərindən paylaşmaların ardıcıl xarakter daşması onu təsdiq edir ki, xalq taleyinə biganə deyil.

masına əsas verir. (https://sia.az/az/news/politics/1181518.html)

Təhlükənin ağırlığını şüurlu şəkildə anlayan Əli Kərimli səfirliklərə üz tutaraq onlardan həbsinin qarşısının alınmasında yardımçı olmalarını xahiş edir. Avqustun 12-də bir neçə ölkənin səfirlərinin iştirakı ilə Piter Mixalkonun yanında keçirilən görüşdə də

Əli Kərimlinin ağalarından etdiyi yalvarış dolu xahişi həbsinin aradan qaldırılması olub. Təbii ki, P.Mixalko acizdir. Ən azı ona görə ki, Azərbaycan Almaniya, Fransa və ya ABŞ deyil ki, məhkəmələrə təsir etməklə öz iddianı hakimlərə qəbul etdirərsən. Azərbaycanda bütün qərarlar qanunlara əsaslanmaqla verilir. Söz yox ki, məhkəmə A.Əliyevin Əli Kərimliyə qarşı qaldırdığı iddaya geniş və əhatəli araşdırmalardan sonra ədalətli qərarını elan edəcək.

Dağıdıcı müxalifət "boykot" şousunun qurbanı olacaq

Göründüyü kimi, "boykot" qərarı Əli Kərimlinin siyasi intiharını dərinləşdirir. Çünki "Yurd" şefinin "boykot" qərarı tam şəkildə effektiv olacaq və buna görə də xarici maraqlı dairələr tərəfində tənbəh olunacaq. Bu azmış kimi onun həbsinə gedən yola əngəl olmağa çalışmayacaqlar. Çünki xarici maraqlı dairələrin bir prinsipi var: Əli Kərimli kimi istifadə olunanları ikinci dəfə işə cəlb edilmirlər. Bu yerə zamanında Avropanın qaranlıq dairələrinin ucuz trolu hesab olunub, hər tapşırıqda görə minib orabura çapılan Real partiyasının sədri İlqar Məmmədovun Əli Kərimlinin seçki taktikasını tənqid edən fikri yada düşür: "Deyirdim sizə: gedək seçkiyə, görək insanları səslərin müdafiəsinə səfərbər edə bilirikmi". Həmin statusu ilə İlqar Məmmədov siyasi mübarizənin seçkidən keçdiyini etiraf edib və düşməni də olsalar eyni qabdan qidalandığı

üçün əqidə yoldaşını da qandırmağa çalışırdı. Ə.Kərimli isə məsləhəti qulaqardına vurmaqla İ.Məmmədov kimi düşünmədiyini nümayiş etdirdi. Ə.Kərimlinin hazırkı ağır fəlakətli vəziyyəti onu deməyə əsas verir ki, İ.Məmmədov xəstə olsa da, bəzi məsələlərdə dərinlərdən düşünüb, müsbət qərar qəbul etməyi bacarır. Həm də nümayiş etdirir ki, "boykot" müxalifət üçün uğurlu variant deyil və cəmiyyətdə müsbət imic qazanmaq üçün tələpklü məsələlərə dəstək vermək lazımdır.

İLHAM ƏLİYEV

"Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin Azərbaycana bu defəki səfəri Rusiya üçün çox kritik bir vaxta təsadüf etdi. Həm bütövlükdə dünyada olan geosiyasi vəziyyət, eyni zamanda Ukraynanın Rusiyanın Kursk vilayətinə hücumu və orada artıq Rusiya üçün heç də yaxşı olmayan nəticələrin ortada olduğu bir dövrdə Vladimir Putin Bakıya gəldi. Bu məsələ bir sıra yerli və beynəlxalq ekspertlərin

"Azərbaycan- Rusiya münasibətlərində yeni bir dövr yaşanır"

diqqətində idi ki, necə ola bilər ki Rusiya üçün bu gərgin günlərdə ölkənin başçısı hərbi şəraitə bərabər nəzarət edən şəxs olaraq həmin məsələni başqalarına həvalə edib Azərbaycana səfər edə bilib. Yeni bu səfərin Rusiya üçün önəmini göstərirdi ki, ən kritik məqamda belə Putin Bakıya səfərə üstünlük verdi, bunu əsas götürdü". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında "Ortaq Dəyərlər" İctimai Birliyinin sədri Aqil Camal deyib.

Aqil Camal sözlərinə belə davam edib: "Bu baxımdan Rusiyanın Azərbaycana nə qədər önəm verməsini biz görürük və görünür ki, bu səfər sıradan bir səfər olmayıb. Ən yaxşı halda bunu başqa bir vaxta keçirə bilərdilər. Çünki hal-hazırda Rusiyada doğrudan da təkə adını qeyd etdiyimiz Kursk vilayətində deyil, bir çox bölgələrində hal-hazırda fəvqəladə vəziyyət hökm sürür. Ukraynanın müxtəlif istiqamətlərdə hücumu davam edir. Bu baxımdan Rusiya prezidentinin Azərbaycana səfər etməsi dünya mediasında da çox ciddi şəkildə müzakirə olundu.

Həqiqətən də artıq Rusiya-Azərbaycan münasibətlərində biz yeni bir dövrün yaşandığını şahidliyik. Belkə də bu təkə son 30 il və yaxud da son 100 illə deyil, bütövlükdə Rusiyanın şərqi və yaxud da Rusiyanın Qafqazlılara maraq göstərdiyi dövrdən bəri ilk dəfə olaraq münasibətlərdə yeni baxışın ortaya çıxdığını göstərir. Bu da nədən ibarətdir. Əgər bizim klassik yaddaşımızda zaman-zaman Rusiyanın Azərbaycanı öz təsiri altına alması, müstəmləkəyə çevirməsi daim Azərbaycana düşməncilik mövqeyində durmasıyla bağlı fikirlər təbii olaraq yaddaşımızın alt qatlarında özünə yer tapıb. Amma bugün Azərbaycanın, Azərbaycan

Prezidentinin apardığı siyasətin nəticəsində artıq Rusiya Azərbaycanı Qafqazda özünə qarşı olan bir dövlət kimi, bir toplum, bir xalq kimi görmür. Düşünür ki, artıq bugün Azərbaycan dünyada formalaşdırılmağa çalışılan anti-rusiya blokunda yer ala bilər, ona küreyindən bıçaq saplaya bilər. Biz bunu ermənilərin və Ermənistanın simasında görürük. Çünki Qafqazda erməniləri söz sahibi edən, ermənilərə dövlət quran, onlara illərlə hamilik etmiş ruslar və Rusiyaya üz döndərən və bugün açıq şəkildə qərb blokunda yer alaraq Rusiyadan uzaqlaşma xəttini tutan ermənilərdir. Bu baxımdan Azərbaycan xalqı Azərbaycan dövlətinin təmsalında qonşuluq prinsiplərinə sadıq qalaraq ən azından bizdən Rusiyaya hər hansı bir zərər gəlməyəcəyi məsələsində öz əminliyini ifadə edir və bununla bağlı artıq Rusiyada Putin səviyyəsində də bir əminlik hasil olubdur. Onlar Azərbaycanla həm bərabərhüquqlu tərəfdaş kimi davranırlar, eyni zamanda düşünür ki, Cənubi Qafqazda Azərbaycan Rusiyaya qarşı olan planlarda iştirak etməyəcəkdir.

Digər məsələ isə Azərbaycanlıların dünyada ən çox yaşadığı və çalışdığı ölkələrdən biri də Rusiyadır. Ümumiyyətlə, Rusiyadan il ərzində ölkəmizə insanların yaşamağa təsir edəcək səviyyədə müəyyən maddi və yaxud da maliyyə resursları daxil olur. İllərlə formalaşmış birgə iqtisadi əlaqələr var və bu əlaqələr yeni dövrdə də yeni kommunikasiyalarla daha da zənginləşdirilir. Bu mənada düşünürəm ki, istər Azərbaycanda, istərsə də Rusiyada köhnədən qalan stereotiplərdən yavaş-yavaş uzaqlaşmaq və bərabərhüquqlu prinsiplərə dayanan mehriban qonşuluq prinsiplərinə söykənən əsaslarla yola birgə davam etmək lazımdır".

Ayşən Vəli

Agentlik: Şagirdlərin yerdəyişməsi prosesi dayandırılır

Şagirdlərin elektron yerdəyişməsində valideynlər üçün "sy.edu.az" elektron sistemi vasitəsilə ümumi təhsil müəssisələrinə sorğu yerləşdirmə prosesi avqustun 30-u saat 18:00-da dayandırılacaq. Həmin müddətə qədər sorğu yerləşdirən valideynlər sentyabrın 5-dək (saat 15:00-a qədər) övladlarının sənədlərini yerdəyişmə etdikləri ümumi təhsil müəssisəsinə verməlidirlər. Bu barədə AZƏRTAC-a Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyindən məlumat verilib.

Xatırladaq ki, yerdəyişmə prosesi II – IX və XI sinif şagirdləri üçün avqustun 8-dən, X siniflər üçün isə avqustun 15-dən başlanılıb. Yerdəyişmə prosesi yekunlaşdıqdan sonra tamamlanmayan sorğular və növbələr avtomatik olaraq sistem tərəfindən silinəcək.

Piyada keçidinə və işıqfora nifrət edənlərin ölkəsi

İlk baxışda sadə görünən, amma təşkilində hamımızın rolu olan yol hərəkəti qaydaları cəmiyyətin rahatlığı üçün əhəmiyyətli sahədir. Yol hərəkətinin təşkilində böyükdən kiçiyə hamımızın rolu var, çünki kimimiz sürücü, kimimiz piyada, kimimiz nizamlayıcı, kimimiz də sərnəşinik.

İstənilən qəza vəziyyətində, fəvqəladə hallarda, hərəkət anında necə davranmağımız, hərəkətin təşkilindəki rolumuzu bilməyimiz olduqca əhəmiyyətlidir. Ümumiyyətlə, Azərbaycan nəqliyyatında sürücü olmaq da çətin, yolda piyada olmaq da. Ölkəmizdə piyadalar öz hüquqlarını və öhdəliklərini bilmir, sürücülər isə yol hərəkətinin təşkilində qayda pozur. Amma bu o demək deyil ki, piyadalar qayda pozmur, əksinə, sürücülərin qayda pozması qədər piyadaların da qaydaları "çey-nəməsi" çox rastlanan vəziyyətdir.

Cəmiyyətimizin heç vaxt həllini tapmayan problemlərindən biridir yol mədəniyyəti. Xüsusilə piyada mədəniyyətinə çox nadir halda şahid oluruz. Yol boş olmasına rəğmən işıqforun yaşıl signalını gözləyən piyadaya isteha ilə baxır, piyada keçidi axtaran görəndə rişxənd edirik. Yeraltı və yerüstü keçidlərdən istifadə demək olar ki, yoxdur, piyada zolağından keçən piyada görəndə hamı təəccüblənir. Yolun digər tərəfinə keçmək üçün küçənin piyada zolağı olan hissəsini axtaran piyada başqalarının lağ obyektidir.

Kimindir səkilər – piyadann, yoxsa obyektlərin?

Yol hərəkəti qaydalarına görə piyadalar küçə boyu hərəkət edərkən səkilərdən istifadə etməlidir. Lakin səkilər istifadə üçün yararlı deyil. Bu problem bütün ölkə üzrə mövcuddur, əksər küçələrin səkiləri ya dağıdılıb, ya obyektlər tərəfindən işğal edilib, ya da avtomobillər üçün park ərazisi edilib. Əlil arabası, uşaq arbalı ilə səkilərdə hərəkət müşkülə çevrilib. Xüsusilə əlil arabalarında olan insanlar üçün tək hərəkət etmək mümkün deyil. Səkilərdə panduslar yoxdur, daşlar yerindən çıxıb, təmir edilmir, obyektlərin pilləkənləri səkiyədək uzanır, nəticədə əlil arabasındakı şəxs yolun avtomobil

billər üçün nəzərdə tutulan hərəkət hissəsinə çıxmalı olur ki, bu da həyatı təhlükə yaradır.

Əgər səkilər əlverişlidirsə piyada səki ilə, piyada zolağı ilə, yol çiyinləri ilə, bütün bunlar olmadıqda isə velosipedçilərin hərəkətini çətinləşdirməmək şərti ilə velosiped yolu ilə gedə bilər. Yaşayış məntəqələrindən kənar yolda yolun hərəkət hissəsinin kənarı ilə piyada kimi hərəkət edərsinizsə o zamanı axının əksi istiqamətində gedin, bu sizi təhlükələrə qarşı

qoruyur, çünki avtomobillər qarşıdan hərəkət edir və siz öz təhlükəsizliyinizi təmin edə bilərsiniz.

Piyada harada gözləsin?

Bakının ən ciddi problemlərindən biri də bir çox ərazidə avtobus dayanacaqlarının əlverişsiz olmasıdır. Dayanacaqlar ya pərakəndə

satış üçün istifadə edilir, ya qəzətdən başqa hər şey satan qəzet köşklərinin ixtiyarındadır, yaxud da taksilər tərəfindən zəbt edilib. Avtobusu gözləmək üçün dayanacağa girə bilməyən piyada yolun hərəkət hissəsinə çıxmalı olur.

Qanunlarımızda deyilir ki, ictimai nəqliyyatı və taksini, yalnız yolun hərəkət hissəsindəki nisbətən azca hündürə qaldırılmış minik

meydançalarında, onlar olmadıqda isə, səkidə və ya yol çiyinlərində gözləmək lazımdır. Lakin yuxarıda qeyd etdiyimiz probleme görə bu həmişə mümkün olmur. Yol patrul əməkdaşları bir çox hallarda bu problemi tənzimləmək məcburiyyətində qalır, yolun hərəkət hissəsinə çıxıb avtobus gözləyən piyadaların təhlükəsizliyinə nəzarət edirlər, səsgücləndiricilər ilə tez-tez xəbərdarlıq mesajları verirlər.

İşıqforun dili olsaydı...

Yollarda hərəkətin təşkilini nizamlayan işıqforlar yol hərəkətinin onurğasıdır desək, yalan olmaz. Amma piyadaların səhlənkarlıq etdiyi məsələlərdən biri də hərəkətin nizamlandığı yerlərdə işıqforlara əhəmiyyət verməmələridir. Piyadaların əksəriyyəti nizamlayıcının və ya piyada işıqforunun, o olmadıqda isə, nəqliyyat işıqforunun işarəsinə qarşı etinasız olur. Halbuki işıqfor mədəniyyəti piyadanın şəxsiyyət vəsiqəsidir və yollardakı qəza vəziyyətləri məhz işıqfora əməl etməyən piyadaların səhvi ucbatından yaranır.

Nəticədə piyada ya ölür, ya da ömürlük əlil qalır, onu vuran avtomobilin sürücüsü isə geri qalan ömrünün həbsdə keçirməli olur. Yeni, piyadanın səhvi ucbatından günahsız sürücü cəzalandırılır.

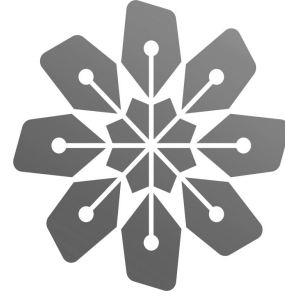
Müşahidələr və nəticələr göstərir ki, işıqfor mədəniyyəti olmayan böyüklərin yanındakı uşaqlarda da bu alışqanlıq olur.

Validəni ilə qırmızı işıqda, qaçaraq yolu keçən uşaqlar bunu tək olduqda da təkrarladığı üçün qəza şəraiti yaradırlar. Böyüklərin nümunəvi piyada olması, kiçiklər üçün də yol xəritəsi olur, işıqforun icazə signalını gözləmələri, piyada qaydalarına əməl etmələri onların disiplinli, nümunəvi vətəndaş olmalarına da faydalıdır.

Avtomagistrallardakı qurban piyadadır, yoxsa sürücü?

Çox müşahidə edirik, sürət həddi yüksək olan yollarda qarşı tərəfə keçən piyadalarla bağlı tez-tez qəza xəbərləri yayılır. Hər il onlarla insan bu səbəbdən dünyasını dəyişir, günahsız sürücü isə həbs edilir. Piyadalar sutkanın qarantıq vaxtı yolun sürət həddi yüksək olan hissəsində, həm də

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, vətəndaşların hüquqi, siyasi mədəniyyət səviyyəsinin yüksəldilməsi, sosial və siyasi fəallığın artırılması" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

işıqlanmayan hissəsində qarşıya keçməyə cəhd edirlər. Yola baxmadan, təhlükəni eyninə almadan, öləcəyini düşünmədən qara geyimdə, qaranlıqda və sürətli hərəkət olan yolda bu manevri edən piyadanın sonunun necə olacağı belli deyilmi?

Belə hadisələrin olduğu yerlərin yaxınlığında yerüstü və ya yeraltı piyada keçidi olan yerlər çoxluq təşkil edir. Təsəvvür edin, hadisənin baş verdiyi ərazidən 50-60 metr uzaqlıqda keçid var və piyadalar o keçidə yox, təhlükəli maneərlə sürətin yüksək olduğu yoldan qaçaraq keçməyi seçirlər. Nəticədə ya ölürlər, ya da ömürlük şikəst qalırlar, yüksək sürət həddi olan yol olduğu üçün arxayın olub avtomobilini o sürətlə idarə edən və qəzadan yayına bilməyən sürücü isə həbsxanaya göndərilir.

Yol Hərəkəti Haqqında qanuna görə piyada, nizamlanmayan piyada keçidlərində yolun hərəkət hissəsinə yaxınlaşmaqda olan nəqliyyat vasitələrində məsafəni, onların sürətini qiymətləndirdikdən və yolu keçməyin onlar üçün təhlükəsiz olacağını yəqin etdikdən sonra çıxa bilər. Nizamlanmayan, piyada keçidi olmayan yollarda, qəza ehtimalının yüksək olduğu vəziyyətlərdə qarşıya keçməyə cəhd edən piyada yol hərəkəti iştirakçıları üçün potensial təhlükədir.

İkitərəfli hərəkət istiqaməti olan çoxzolaqlı yollarda təhlükə daha böyükdür. Qaçaraq yolu birdəfəyə keçmək piyadaya baha başa gəlir. Halbuki, bu kimi vəziyyətlərdə keçidi başa çatdırma bilməmiş piyadalar nəqliyyat vasitələrinin əks istiqamətli hərəkətlərini ayıran xəttin üstündə dayanıb gözləməlidirlər, bunu etmək ən azı qəzadan xilas edə bilər.

Məktəblərin önü təhlükə yuvasıdır

Məktəblərin önündəki piyada keçidlərində də vəziyyət acınacaqlıdır. Övladını məktəbə qoymağa və ya götürməyə gələn valideynlər nəqliyyat vasitələrini piyada keçidinin üstündə park edirlər. Bu da təbii olaraq məktəblilərin yolu keçməsinə maneə yaradır və uşaqlar yolun digər hissəsindən keçməli olurlar. Halbuki, YHQ-nun 52-ci maddəsində qeyd olunub ki, piyada keçidlərində və onlara 5 metr-dən az yaxınlıqda dayanma qadağandır. Yəni, piyada keçidinə 5 m-dən az qalmış, piyada keçidində və piyada keçidindən 5 m. keçənə qədər öz avtomobilinizi park etməklə qanunu pozmuş olursunuz.

Məktəblərə yaxın ərazilərdə sürət həddi də tənzimlənmir,

sürücülər 1.21 yol nişanının tələblərinə əməl etmirlər. 1.21 nişanının mahiyyətini anlayan sürücülər də çox deyil əslində. 1.21 - "Uşaqlar" nişanı məktəb, uşaq bağçası, düşərgə və başqa bu kimi uşaq təşkilatlarının yanından keçən və hərəkət hissəsinə uşaqların çıxması ehtimalı olan yol sahəsinə yaxınlaşma barədə sürücüləri xəbərdar edir. Qanun deyir ki, uşaqların hərəkət təhlükəsizliyi barədə təsəvvürləri zəif ola bilər, ehtiyatsızlıqdan yola qaça bilərlər, bunu nəzərə alınaraq bu nişan təkərlənir. Birinci nişan təhlükəli sahənin başlanğıcına ən azı 100 metr qalmış, ikinci nişan isə ən azı 50 metr qalmış qoyulur. İkinci nişan təhlükəli yol sahəsinin, yəni yolun uşaq təşkilatının yanından keçən hissəsinin uzunluğunu göstərən 7.2.1 əlavə məlumat nişanı ilə birlikdə qoyulmalıdır. Lakin jurnalistlər tərəfindən şəhərdə aparılan sorğular zamanı məlum olur ki, sürücülərin əksəriyyəti nəinki məsafə barədə məlumatlıdırlar, hətta uşaqlar nişanını tanıyırlar.

Validənin güzgüsü övladıdır

YHQ deyir ki, uşaqları dəstə halında yalnız sutkanın işıqlı vaxtı və böyüklərin müşayiəti ilə ancaq səki ilə, piyada yolu ilə, bunlar olmadıqda isə yol çiyini ilə aparılmalı icazə verilir. Lakin məktəbə yaxın ərazilərdə bu qaydalar kobud şəkildə pozulur. Məktəbdən çıxan uşaqlar böyük izdihamla yolun hərəkət hissəsində gedirlər. Valideynlər qətiyyətlə işıqforun icazə signalına əhəmiyyət vermir, uşaqlar yolun hərəkət hissəsi ilə aparılır, səkilərdən istifadə edilmir. İnsafən, demək lazımdır ki, bir çox məktəbə yaxın ərazilərdə səkilər də yararsız vəziyyətlərdədir – ya dağıdılıb, ya da bir nəfərin belə hərəkət edə bilməyəcəyi ensizlikdə inşa edilib.

Yol hərəkətinin təşkilində hamımız məsuliyyət daşıyıyıq. Sən, səki ilə gedən piyada, sən də məsulsan. Sütkan arxasında oturan sürücü, sən də məsuliyyətinin fərqinə var. Avtobusun, fərdi maşının sərnəşini, hüquq və öhdəliklərini öyrən. Yol hərəkətinin təşkilini bizim məsuliyyətimizin güzgüsüdür, diqqətimizin nəticəsidir. Yol hərəkəti bizim vəhdətimizdir, birimiz qaydalara əməl etməyəndə bu sistemin zəncirindən bir halqa ayrılır, qəza zəncirinin ilk halqası isə özündən sonrakı faciələrə yol açır. Savadlı piyada, məsuliyyətli sürücü və sərnəşin olmaq qəzalərin sayının minimuma enməsi, ölməmək, öldürməmək deməkdir. Yol terrorundan siqortalanmaq üçün hər kəs öhdəliyini bilərsə bu qədər çox qəza olmaz, dolayısı ilə yollardakı qətlə biter.

Lalə Mehralı

Məlumdur ki, günümüzdə bir çox insanlar sağlamlığı üçün müxtəlif dərman preparatları qəbul edir və bu məhsulların hər birinin öz istifadə qaydası var. Məsələn, elə dərman preparatı var ki, o yeməkdən öncə, yaxud sonra qəbul edilməlidir. Bəs, bu qaydaları pozsaq, dərman orqanizminizdə hansı fəsadlar törədə bilər? SİA mövzu ilə bağlı həkim terapevt Sevinc Abbasovanın fikirlərini öyrənib.

Qaydaları pozsaq, dərman orqanizminizdə hansı fəsadlar törədə bilər?

İZAH EDİLDİ

Onun sözlərinə görə, əlbəttə bu hal orqanizminizdə fəsad verə bilər: "Əgər dərman preparatının göstərişində varsa ki, "yeməkdən 2 saat sonra, yaxud yeməkdən birbaşa sonra qəbul olunmalıdır", deməli bu dərmanın bədən tərəfindən sovrulma qabiliyyətinə təsir edəcək. Sevinc Abbasova sözlərinə belə davam edib: "Əgər yanlışlıqla dərmanı yeməkdən öncə qəbul etsək, mədədə ağrı, yaxud başqa narahatlıq yara-

na bilər. Bütün bunların hamısı dərmanın farmakoloji xüsusiyyətindən asılıdır.

Əgər dərmanlar dozadan artıq qəbul oluna bilirsə, zəhərlənmə baş verə bilər. Yeni, qaraciyər onu təmizləməyə bilər. Dərman qutusunda onun istifadə qaydası üçün kağız olur. Əgər dərmanı bu qayda ilə qəbul etməsək, onun ya təsiri azalacaq, ya da mənfi təsirləri meydana çıxacaq. Toksik təsirdən söhbət gedirsə, istənilən dərman toksiki təsire malik ola bilər. Bu orqanizmdən və qaraciyərin vəziyyətindən asılıdır".

Ayşən Vəli

Bu ölkənin məktəblərində mobil telefon qadağan edildi...

A r t ı q
dünəndən etibarən Belçika məktəblərində mobil telefon qadağan edilir. Xəbərdə deyilir ki, qadağa ibtidai və orta məktəblərə şamil edilir.

Yeni tədris ilinin başlaması ilə əlaqədar olaraq şagirdlərin mobil telefondan istifadəsinə də qadağa qoyulub. Qadağa tək dərəcə deyil, tənəffüs vaxtına da aiddir. Yeni qaydanı valideyn-

lər təqdir etsələr də, şagirdlərin üreyincə deyil. Pedaqoqların fikrincə şagirdlərin böyük əksəriyyətinin imtahanlarda pis nəticə göstərməsinə səbəb mobil telefon asılılığıdır.

"SƏS" qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseyinov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırıq!

Ronaldodan "YouTube" rekordu - 90 dəqiqəyə 1 milyon abunəçi!

Blogger və boksçu Ceyk Pol portuqaliyalı futbolçu Kriştiano Ronaldonun "YouTube" kanalından danışdı.

C. Pol ulduz futbolçunun cəmi 90 dəqiqə ərzində 1 milyon abunəçiyə çataraq tarixi rekord qırmasına təəccübləndiyini bildirib: "Bu dəlilikdir. Mən bütün ömrüm boyu işlədim, 22 abunəçi topladım. O, 24 saat ərzində hamını ötdü. Bu, sadəcə onun ulduz gücünü göstərir. Ronaldonu təbrik edirəm və ümid edirəm ki, o, gözəl videolar yayımlaya-

caq. Məncə, onun bu platformada olması gözəldir."

İsmayılıda "Jiquli" dərəyə aşıb, sürücü ölüb

İsmayılının Basqal qəsəbəsində avtomobil dərəyə aşıb. Belə ki, 1966-cı il təvəllüdü Rəfad Cəbrayilov "VAZ 2106" markalı avtomobilə hərəkətdə olarkən idarəetməni itirərək dərəyə aşıb. Nəticədə sürücü ölüb. Faktla bağlı cinayət işi başlanılıb.

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

"ƏLİNCƏ" AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

**Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 2700